

SLOVENSKI JADRAN

LETTO II. ŠTEV. 19

Koper, petek 8. maja 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DM

NALOGE SZDL PO IV. KONGRESU

KDZ GABROVICA - ODLOČNO IN VZTRAJNO PO POTI NAPREDKA

Vinogradništvo in sadjarstvo

IV. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva si je postavil na dnevni red le tri osnovna vprašanja, ki pa po svoji vsebinski pomembijo za naš organizacije in za vso našo družbeno skupnost v tem času politično-ekonomsko in organizacijsko celoto. Celoto, ki jo morajo organizacije Socialistične zveze poznavati in obvladati ter jo posredovati vsem delovnim mnogočim kot nosilecem boja za socialistično preobrazbo naše družbene skupnosti.

V tem članku imamo namen opozoriti le na nekatere naloge, ki se postavljajo pred organizacijo Socialistične zveze po referatu, diskusiji in zaključnih kongresu o nalogah Socialistične zveze na vasi.

Vsi, ki se kakorkoli in kjerkoli ukvarjamamo z družbeno političnimi in ekonomskimi problemi, vsakodnevno čutimo, da je bitka za socialistično preobraževanje našega potjedelstva in delovnega kmeta ena najtežjih ekonomskih in tudi političnih nalog. Ko je tov. Kardelj na Kongresu govoril o ekonomski politiki na vasi je dejal: »Očitno je, da je ta politika danes najvažnejši ekonomski problem, če že ne po svoji specifični teži v našem gospodarstvu, pa vsaj po vsestranskem vplivu na razvoj socialističnih odnosov v njem. Ta ugotovitev naš že sama po sebi opozarja, da moramo mi vsi, da morajo organizacije Socialistične zveze posvetiti mnogo dela in skrb razvoju socialističnih odnosov na vasi. Ta skrb se mora odražati predvsem v tem, da s političnim objašnjevanjem odpiramo delovnemu kmetu — malemu in srednjemu — perspektivo razvoja socialističnih sil in socialističnih odnosov na vasi. Ta razvoj, ki na eni strani nujno uničuje izkorisčanje človeka po človeku, osvobaja malega in srednjega kmeta ekonomske pa tudi politične odvisnosti od velikega kmeta in vaškega bogataša, na drugi strani terja, da delovni kmet opušča stari, primitivni način dela, ki je nedonosen in išče novih naprednih oblik, ki mu bodo dajale večji dohodek. Toda organizacije Socialistične zveze si morajo biti pri tem na jasnom, da je ta ekonomski napredki neuresničljiv za delovnega kmeta, ki ustvarja na individualni obdelavi svoje zemlje, temveč za onega, ki se bo združil v tako gospodarsko organizacijo na vasi, ki odgovarja pogojem in koristim skupnosti dotednega kraja.

Le tako se bo delovni kmet ne le zoperstavljal izkorisčanju vaškega bogataša in ga objektivno pomagal uničevati, marveč bo le po tej poti dosegel večje blagostanje. Za naše pogoje v Istri so te ugotovitev še posebno važne, ker nam klimatske in druge okolnosti narekujejo, da moramo zaradi koristi kmečkih proizvajalcev in vse družbene skupnosti pospešiti tempo intenzivnega obdelovanja zemlje, izvršiti niz osuševalnih in namakalnih del, obnoviti in moderno urediti stotine hektarjev vinogradov in sadnih nasadov, kar vse zahteva takšna agrotehnična sredstva, ki jih delovni kmet ne zmora sam, ki pa jih zmo-

— glavni gospodarski panoglji

dovolj. Vsi vemo, najbolj pa kmečki človek, da brez težav ne gre nikjer. Pripravljaš, orješ, seješ in čakaš na žetev, pa na to tvojo žetev že čaka polno sovražnikov.

»Novorojenček« v Gabrovici je kar lepo rasel in se razvijal z vsemi mladostnimi boleznimi. Naprej moramo in ne nazaj, so govorili zadružniki.

xxx

Cas in razvoj pa vejeta in rešeta. Pleve odnaša veter, dobro zrme pa ostane. Tako je bilo tudi v gabroviški zadruži.

Zadnjega aprila so imeli člani svoj redni letni občni zbor. Ugotovili so, da je bilo preteklo gospodarsko-potovanje leto za zadružo in upravnim odboru — eno najtežjih let od ustanovitve zadruge do danes.

Zakaj?

Borba mnogih, ki je po objavi pisma centralnega komiteja ZKJ v zvezi z reorganizacijo pasivnih KDZ nastala po vseh zadružah Slovenije, se je zaostriла tudi v tej zadruži. Našel se je človek, ki je skušal na vse načine prikazati, da nista od zgoraj želijo likvidacijo vseh zadruž. Bilo je tudi nekaj članov, ki so temu človeku začeli pomagati. Širili so razne govorice, začeli zasmehovati delovne člane zadruge in celo zanemarjati in opuščati skupno delo. Njihov namen je bil zrušiti zadružo.

Toda v tem so se zelo zmotili. Ni upravičen, in to je bilo za začetek so računali z mninem in izkušnjami

večine članov. Delovni zadružniki so skupno z upravnim odborom budno zasledovali to rovarjenje. Iz izkušenj devetletnega skupnega dela so vedeli, da ima zadruža vse pogoje za nadaljnji obstoj in gospodarski razvoj. Upravni odbor je na eni svojih sej na željo večine članov sklenil, da ne bo klonil nobenemu pritisku, naj pride od kjerkoli. Prav tako je sklenil, da tisti kmetje, ki nočejo več biti člani zadruž, lahko svobodno izstopijo po zadružnih pravilih in kot to določa uredba o lastniških odnosih KDZ.

Zanemarjanje dela od strani nekaterih članov, je povzročilo zadruži v lanskem gospodarskem letu razne motnje v proizvodnji. Vendar so vsi cestali člani še krepkeje prijeli za de-

la. Zato so bili uspehi še kar dobri. Delovne skupine so delale po gospodarskem načrtu in dosegle planirane bruto dohodke: prva 75,3%, druga 73,8%, tretja 73,9%, četrta 81%, peta (čebele) nič, šesta pa 21,3%.

xxx

Letosnja letina jim je za začetek pokazala kar dobre izglede. Sua jima ni napravila nobene škode, ker ne sejejo zelenega graha za trd. V ostalem jim je sončno in lepo vreme celo koristilo, ker so lahko opravili vsa dela v vinogradih.

Bodoče gospodarstvo bodo gabroviški zadružniki usmerili v vinogradništvo in sadjarstvo. Ti dve panogi sta jim po dosedanjih izkušnjah dali največ dohodka in tudi najmanj občutila sušo. Več izkušenih vinogradov in sadovnjakov, kjer bo strojna obdelava olajšala članom naporno ročno obdelovanje in znižala proizvodne stroške — to je gospodarsko geslo zadružnikov. Prvi uspehi v tem so se pokazali. Redili bodo tudi potrebno število živine sivo-rjave pasme, da bodo imeli sami dovolj organskega gnaja.

Že lani so cepili trte s cepiči sorte malvazija v novem, dva hektarja obščenem vinogradu, letos pa znova še dva hektarja. Več hektarjev imajo pripravljenih za naprek. Od lani cepljenih trt pričakujejo že letos prvega pridelka. Prej so bili vinogradni zelo mešani z najzadržljivejšimi sortami, sedaj pa bodo imeli največ malvazije in nekaj refoška.

Na občnem zboru so sklenili, da bodo najeli 1 in pol milijona dinarjev dolgoročnega kredita za obnovo vinogradništva in sadjarstva.

Zadružniki so na občnem zboru izključili bivšega predsednika zadruže Andreja Ivančiča zaradi njegovega nepravilnega odnosa do zadružništva in še drugih napak. Zelo so mu zamerili, ker je delal na tem, da bi se zadruža razpustila. Štiri druge družine pa so prostovoljno izstopile. Vse štiri so že prej kazale močno udarjeno nezadržljivo mišljenje iz stare, sebične težnje kulaštva.

Ob zaključku občnega zборa so zadružniki ugotovili — da je le na zadružni podlagi mogoče dosegči tisti zdravi prehod iz zaostalega v napredno kmetovanje, ki olajša in izboljša delo ter dvigne proizvodnjo.

»Novorojenček« — prva kmečka delovna zadruža v Sloveniji je tako dobro prestal otročjo dobo in prestopal v drugo obdobje zdrave rasti in nadaljnatega razvoja.

Ogaren

Z LETOSNJE PRVOMAJSKO PARADE V BEOGRADU

Izobraževanje delavcev - glavna naloga sindikatov Kaj se dogaja v Indokini

Volitve delavskih svetov in občini
abbori sindikalnih podružnic v kopr-
škem okraju so pokazali, da so sto-
rili v pogledu delavskega upravlja-
nja in poglabljanja socialističnih od-
nosov v podjetjih dober korak na-
prej. V vseh podjetjih so se delav-
ci in nameščenci živo zaminali za
kandidate, pretresavali njihovo dose-
danje delo in ugotavliali, ali bodo
vredni njihovega zaupanja. Volitve
so bile tajne in demokratične. Tu ni
ilo za avtomatično podprtvanje ti-
stih, ki so bili na listi prvi napisani,
ampak za izvolitev najboljših delav-
cev. V Piranskih solinah so na pri-
mer izvolili predsednjega na listi,
kandidat, ki je bil na drugem me-
stu, pa ni bil izvoljen. V tovarnah ri-
bbe industrije v Izoli, kjer so po ve-
čini zaposlene žene, so le-te v na-

Vse to pa seveda ni edina analogia sindikatov v koprskem okraju. Ako pregledamo socialni sestav odbornikov v naših občinskih odborih in v raznih svetih, bomo videli, da so delavci zelo slabo zastopani. Predvsem je važna udeležba naših delovnih kolektivov v svetih za kulturno in prosveto in v svetih za komunalno dejavnost. Odveč bi bilo govoriti o velikih potrebah kulturno-izobraževalnega dela na našem ozemlju, kajti vsi vemo, da nas tu čaka še kopica nalog. Prav zato pa je nerazumljivo stališče nekaterih intelektualcev v Kopru in v drugih mestih koprskega okraja, da razen svojega službenega dela ne vidijo ali nočejo videti nikakršnih drugih potreb. Njihova pomoč pri predavanjih ter pri pevskih zborih in dramski skupinah bi bila zelo dragocena. Prav je, da se na sindikalnih sestankih tudi o tem razpravlja in preide h konkretni iniciativi.

Potrebo, da se pomaga komunalni dejavnosti, so naša podjetja v glavnem pravilno razumela in nakaže večje vsote denarja posameznim mestnim in občinskim ljudskim odborom. Seveda bi bilo potrebno, da pridejo v komunalne svete in gospodarske svete zastopniki delovnih kolektivov, ki bi lahko s svojimi nasveti pomagali k splošni razširitvi komunalne dejavnosti.

Naloge SZDL po IV. kongresu
(Nadaljevanje s I. strani)
rejo kmečki proizvajalci, združeni v odgovarjajočih zadružnih organizacijah.
Sovražniki delovnega kmeta se bodo tudi izkoriščajoč njegova kul-

zodo tudi, izkoriscajoč njegovo kulturno zaostalost, zoperstavljalci takim naporom socialističnega napredka, ker vedo, da to vodi k uničenju njihove ekonomske privilegiranosti. Zato so organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva poklicane, da z dosledno politično borbo onemogočajo vsako protosocialistično akcijo teh vaških bogatašev in reakcionarjev. Pri sprovanjanju tega pa morajo dosledno spoštovati načelo prostovoljnosti delovnih kmetov pri vstopanju in izstopanju v razne zadružne organizacije, načelo, ki ga je IV. kongres ponovno podčrtal. Važno je le, da je zadružna organizacija grajena na socialističnih principih, da ima za cilj razširjati produksijska sredstva in dvigati produktivnost dela in da v njej vladajo socialistični odnosi, t. j. odnosi, ki preprečujejo izkorisčanje človeka po človeku.

V nedeljo je italijanska volilna kampanja zabeležila veliko senzacijo. Podpredsednik italijanske vlade Andreotti, ki je tesen De Gasperijev sodelavec, poleg tega pa še vladni ekspert za tržaško vprašanje, je odpotoval v Arcinazzo v pokrajini Abruzzzi, kjer je imel volilni govor. Arcinazzo je nepomembna vasica, ki

Načelo prostovoljne izbire zadržne oblike nam je že dosedaj prineslo velike politične in gospodarske koristi in nam bo še ob večji aktivnosti organizacije Socialistične zveze in ob sproščeni učinkovitosti gospodarskih zakonov, ki jo prinaša načelni nov gospodarski sistem, pa- jem, da je v Italiji vse bolj vladajoča sila, ki steje le kakih 4000 prebivalcev in je zanimivo, zakaj je šel Andreotti prav tja, ko je z druge strani treba ugotoviti, da so bili doslej volilni govorji predstnikov vseh italijanskih strank le v največjih italijskih mestih.

ša naš nov gospodarski sistem prinesel v bodoče še več.

Politične in organizacijske priprave na predstoječe volitve v odbore organizacije Socialistične zvezde delovnega ljudstva prihajajo kot nalašč zato, da se seznanijo članstvo o stvareh, ki jih je obravnaval IV. kongres in ki pomenijo za nas vse tako dragoceno napotilo za naše vsakdanje delo. Pri uresničevanju teh nalog je zelo jasno poudarjena politično-mobilizacijska vloga organizacije SZDL, pa tudi moralno-politična odgovornost nas vseh zato, da vsak od nas in organizacija kot celota doprinese svoj delež k uresničevanju socialistične in socialističnih družbenih od-

vom. V podjetju »Adria« so razen tega tudi drugi nezdravi pojavi, med katerimi je nedvomno največji ta, da se branijo sprejeti strokovnjake in da se nekateri krčevito držijo polozajev, na katera po svojih strokovnih sposobnostih ne spadajo. Sindikalna podružnica »Adrie« bo morala o teh stvarah resno razmisliti in si priboriti potrebno avtoriteto s svojo aktivnostjo in z najnaprednejšim stališčem. Naše uredništvo meni, da bi se v našem listu oglasili tudi člani delovnega kolektiva Adrie, oziroma tisti, ki imajo opravka s tem podjetjem, in da bi o vprašanjih odnosov v tem podjetju tudi javno razpravljali.

Najnaprednejše stališče, ki ga mora zavzemati sindikat do vseh vprašanj v podjetju, pa ni samo naloga sindikalne podružnice »Adrie«, temveč vseh sindikalnih organizacij v našem okraju. Sindikati so morajo boriti proti vsem špekulacijam ter mahinacijam v podjetju, razkrinkavati morajo posameznike in skupine, ki bi se hotele okoriščati na račun kolektiva, odstranjevati morajo notranja trenja, zavzemati pravilno stališče do odpuščanja delovne sile, do socialne zaščite delavcev in nameščencev in do pravilnega izvajanja zakonov in predpisov. Sindikat si bo prizoril avtoritetu in zaupanje med svojim članstvom le s pravilnim in odločnim stališčem, izgubil pa bo svojo vlogo, če bo stal na repu dogodkov, oziroma če bo nepravilnosti celo zagovarjal.

Kaj se dogaja v Indokini

bivalcev, je komaj ena bolnica z 240-imi posteljami za 960 bolnikov. Vsak bolnik leži na postelji le po 6 ur, ostali trije pa na tleh čakajo, da pride njihova vrsta. Šole so samo za Francoze, ki jih je komaj 40.000 izmed 25 milijonov prebivalcev Indokine. V najlepši palači dežele pa sedi francoski komisar. Njegova palača je še lepša od cesarskeve.

Proti tem krivicam se je začel krvavi boj. Sedem let padajo žrtve na obeh straneh, gorijo vasi in večkrat tudi pragozdovi. Džungla je glavna barikada Hočiminhovcev. Njihova borba je v marsičem tipična partizanska borba. Največ napadajo iz zasede, nastavljajo mine, po cestah pogostoma napadajo transporte, pa tudi mesta, kjer so vsidrane francoske kolonialne čete. Hočiminhovi oddelki so kar dobro oboroženi z ameriškim, s silo izstrganim orožjem. Nimajo sicer letal in tankov, imajo pa mnogo pušk, mitraljezov, minometalcev, topov

Toda vse to ne bi nič pomagalo, če ne bi imeli za seboj ljudstva. To je najmočnejše orožje v taki vojni. Kmetje, ki podnevi mirno obdelujejo svoja polja, se ponoči plazijo skozi goste gozdove kot partizanski kurirji. V butarah dry na ramah nosijo žene skrita pisma, sporotila in orožje. Taka mreža je razpredelena prav po vsej deželi in vsi so vanjo zapleteni: od kmetov do trgovcev, nameščencev itd. To je mreža Hočiminha — oslomba njegovega gibanja. Za siromašne kmete, leta in leta izkorisčane, je Ho Či Minh legendarna osebnost — simbol osvobojenja narodov. »Tudi ozivi siromašno kot mi — pravijo ljudje — in ne v palači kot cesarji. Zato mu pomagajo.

Zato pa tudi nič ne pomagajo — žrtve Francozov v tej vojni, čeprav jih je padlo že 90.000. Nič ne pomaga 525 milijard frankov na leto. »Kako bi lahko koristneje izrabili te vsote za izboljšanje življenjskih pogojev in za dvig iz zaostalosti — pravijo nekateri. Prav za-to ker so sami, brez pomoči ljudstva.

In čeprav kaže, da bodo francoske čete v Indokini prejele še več ameriške pomoči in celo avstralsko, ki jo je sama ponudila, bodo še vedno veljale besede nekega Američana, ki je dejal: »Za končno zmago niso dovolj samo topovi in denari!«

In vendar se Francija krčevito drži Indokine, kljub temu, da danes njeni stroški že skoraj presegajo dobičke, ki jih vleče iz te bogate, navidez siromašne dežele. Indokina predstavlja za Zapad »vrata Azije«. Zapustiti Indokino bi pomenilo da pustito Azijo.

Predvolilni cirkus v Italij

Senzacija v Arcinazzu

so razpravo obnovili in spremenili kazem na 30 let zapora. Leta 1951 pa so ga demokrščanske oblasti končno izpustile iz zapora, češ da je bolan, in ga konfirmale v rojstno vas Arimazzo. Odlok o konfaniaciji pravi, da ne sme Graziani pod nikakršnim pogojem zapustiti te vas in da se spledil ne sme udejstvovati v javnem življenu.

Predpisov tega odloka se Graziani nikoli ni držal in vse kaže, da je vlada sama podpirala to Graciamijo težnjo, da se znova pojavi kot važna osebnost v italijanskem političnem življenju. Grazianija so avgusta 1951. leta postavili za predsednika italijanskega MSI oziroma italijanskih neofašistov. Vlada ni niti s prstom mignila, da bi te prepričila. Ne samo to. Vlada je namenoma dopuščala Grazianijevu aktivnost tudi takrat, ko je izvedela, da je zadel Graziani organizirati po Italiji tajne skupine z nazivom »Republikanske grupe«, v katere so se začeli vključevati vsi bivši člani italijanskih SS-ovskih enot.

Ko bi ne bila že zdavnaj jasna ta povezava med demokratičenko vlade in Grazianijem, bi se vsakdo stvarno načel brez občutoma proti temu.

šanjem, zakaj je šel podpredsednik italijanske vlade Andreotti v Arcinazzo, da tu spregovori v okviru italijanske volilne kampanje. Značilno je tudi, da je to prvi govor Andreottija v letoski volilni kampanji.

Doslej je demokrščanska vlada Italiji stalno zavračala ugotovitve, da je v najtegnejših zvezah s fašisti. Ker pa je demokrščanska stranka zaradi samega političnega razvoja Italiji, ki bo moral prej ali slej odpeti vrata progresivnim in socialističnim strujam, postopoma propadala, je bila pred začetkom te volilne kampanje prisiljena več ali manj

ne kampanje pustilna več ali manj odkrito priznati, da goji teme zvezane z italijanskim MSI-jem. V nedeljo je objavil sekretar italijanske demokrščanske stranke Gonella v nekem rimskem listu članek, v katerem javno vabi desničarske skupinice v katerih so neofašisti in monarchisti, na sodelovanje z demokrščansko stranko. Očirido je, da išče demokrščanska stranka zaslombo tudi pre najbolj kompromitiranih strank, zato, da se odstranijo dvomi za njeno zmago na sedanjih volitvah.

Med demokrščanskim vodstvom Italiji je zavladala pravcata nestripa

strankami. Skrajno značilno je, da je Andreotti v govoru v Arcinazzu celo javno polivalil Grazianiju, češča da je napisal knjigo, v kateri graja fašizem. To so le poizkusi da mokrščanov, da zavijevo v čim poslenejši tul osebe iz kompromitiranega taborov, s katerimi iščejo zvezne. Graziani ni namreč nikoli grajal fašizma. V knjigi, ki jo je pred dve maletoma napisal in ki jo Andreotti omenja, se poudarja, da je fašizem izgubil drugo svetovno vojno le zaradi nepriravljenoosti vojske. To prav zatočen je v grajanju fašizma.

Graziani je potem, ko je Andreotti končal s svojim govorom, stopil na oder in odgovoril Andreottijevim trditvam, poudarjajoč, da so točne, da je demokrščanska vlada napravila po vojni marsikaj v korist Italije in da je vedno spostoval de Gasperiju. »O tem, da gre za čvrsto povezavo med demokrščani in neofašisti, pričajo torej razni momenti, in sicer: Andreotti je šel govoriti v Accinazzo zaradi tega, ker tu biva italijanski fašistični junak Rodolfo Graziani, imel je govor, v katerem je poohvalil Grazianija zato, da bi ostalim neofašistom dokazal, da se tudi njihov vodja strinja z vodenjem skupne politike med neofašisti in demokrščani. Graziani pa je s potrebitno vijo Andreottijevih izvajanj dokazal, da so zvezne med demokrščani in neofašisti enotni, kar je v resnici tako

KAKO SMO PRAZNOVALI I. MAJ

Slovesna proslava I. maja po vsej državi

Naše delovno ljudstvo je tudi letos slovesno proslavilo 1. maj — mednarodni delavski praznik. Po vseh glavnih mestih jugoslovenskih republik so bile velike vojaške parade, na katerih so sodelovali vsi rodovi JLA. Na parada je prišla do izraza velika tehnična pripravljenost jugoslovenske armade in njena odločna izvezhanost.

Najveličastnejša parada je bila v Beogradu. Sprevor je bil dolg nad 5 km. Na častni tribuni je bil maršal Tito s člani Zvenega izvršnega sveta in številnimi predstavniki JLA ter kulturnega in javnega življenja. Na vojaški paradi je sodelovala konjemica, pešadijske enote, topništvo in oklopna vozila. Zvečer so bila po vseh glavnih trgih Beograda tradicionalna ljudska ravanja.

Prvomajske parade v Ljubljani se je udeležilo 120 tisoč ljudi. V sprevidu so korakali gojenici Vojne akademije, pripadniki Ljudske milice, četa alpinev, pehota, topništvo, oddelki za zvejo, oddelki protiletalske zaščite, oklopni avtomobili in veliki tanki. Za njimi so šli obvezniki predvojaške vzgoje, fizkulturniki in delovni kolektivi z zastavami. Na častni tribuni so bili predsednik iz-

nekateri delovni kolektivi podjetij koprskoga okraja svečano razdelili del lanskoletnih presežkov. Skupaj so razdelili okrog 5 in pol milijona dinarjev. Mnogi kolektivi so organizirali tudi prvomajske izlete v razne turistične in zgodovinske kraje Slovenije.

Prvi maj na Postojnskem

Vsa Postojnska je svečano proslavila praznik 1. maja. Povod so bile proslave ob obilnih udeležbi prebivalstva. Delovni kolektivi so trdnevale praznike izkoristili za izlete v naravo.

V Postojni je bila v kulturnem domu svečana akademija. O pomenu praznika je govoril podpredsednik OLO in predsednik gospodarskega sveta Franc Klobučar, vojaška godba pa je ob začetku proslave zaigrala Internacionalo. Razen vojaške godbe postojnske garnizije pod vodstvom kapelnika Brodnika so sodelovali tudi člani SKUD »Stane Šemš-Dakić«, in sicer moški in mešani pevski zbor pod vodstvom tovarša Paternosta in baletna grupa.

Vse tri dni so v Postojno prihajale velike skupine izletnikov iz vseh krajev naše domovine, opaziti pa je bilo tudi precej tujcev. Brko

pomenu mednarodnega delavskega praznika tajnik občinskega odbora Koper-ekolica, Fabij Valentič. Ko je med drugimi omenil veliko izgubo, ki je doletela naše narode s smrtno narodnega heroja Borisa Kidriča, so prebivalci počastili njegov spomin z enomimutnim molkom.

Po govoru so nastopili pionirji s kratko igrico in recitacijami, nato pa so mladinke v narodnih nošnjah izvedle simbolični prizor »Svoboda«. Na prireditvi je tudi prvič nastopil oktet prosvetnega društva z dvema pesmima in žel obilo priznanje. Ob tej priložnosti bi omenili, da so v naši vasi pogoji za ustanovitev močnega pevskega zbora, saj je pevec dovolj, le malo več dobre volje bi bilo treba.

Za prvomajske praznike je gostovala naša godba na pihala v Kopru in Divači in dosegla lepe uspehe.

K. D.

Sečovlje

Praznik Prvega maja so v Sečovljah oznamile sirene in kresovi po bližnjih gricah. Vsa vas in okolica sta bila v prazničnem razpoloženju. Pred vhodom v dvoranico, kjer je bila slavnostna proslava, so postavili vaščani slavolok z napisom »Živel 1. maj!«.

Na prireditvi sta govorila o pomenu Prvega maja tov. Draksler in Kastelic, nato pa so nastopili pionirji in pionirke s telovadnimi, pevskimi in recitacijskimi točkami. Ob zaključku je moški pevski zbor »Svoboda« zapel nekaj pesmi.

Ob prazniku Prvega maja so bila tudi razna športna tekmovanja. Kolosalji so tekmovali na 8 km dolgi proggi Sečovlje—Sv. Lucija. Zmagovalec Silvio Markovič, Anton Delgiusto in Sergej Vizintin so prejeli lepe nagrade. V teku na 300 metrov so bili nagrajeni Renat Kleva, Anton Vatta in Gino Vascotto, v streljanju v tarčo pa so se odlikovali Humbert Bubnič, Armando Pitacco in Bruno Pribac. Najdaljsa borba je bila med žahistami. V izločilnem turnirju so zmagali in prejeli nagrade Anton Trento, Niko Varežič in Albert Smidt.

L. H.

Kulture in športne prireditve v Dekanih

Dekančani so za praznik Prvega maja okrasili svoje hiše z zastavami in zelenjem ter postavili slavolok in mlajši. Mladina Ospa in Tinjanja pa je na predvečer praznika začela velike kresove, ki so bili vidni daleč naokoli.

Orednja proslava za dekanško občino je bila 1. maja na trgu v Dekanah. Dopoldne je govoril ljudski poslanec Rado Pisot-Sokol, po njegovem govoru pa je nastopilo pet pevskih zborov in tri godbe na pihala. Popoldne se je množica zbrala na športnem igrišču, kjer je bil telovadni nastop in lahkoatletska tekmovanja. V nogometni tekmi med Jadranom in koprsko Auroro so domačini pripravili precejšnje presečenje in premagali vodče moštva v koprski nogometni podzvezki s 3:1. Zvečer je bilo ob zvezkih domačih govorovih ljudska ravanja.

V soboto je gostovalo v Dekanah tržaško narodno gledališče z igro »Mrtvi ne plačujejo dolgov. Občinstvo je tržaške umetnike nagradilo z buranim plaskanjem.

xxx

V Dekanah so tudi slovesno proslavili obletnico ustavovitev Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Na akademiji so nastopili pionirski in mešani pevski zbor ter godba na pihala.

Podgrad

Tudi v Podgradu so svečano proslavili izlet z motornim čolnom v Sv. Nikolaj, ki se ga je udeležilo nad 60 izletnikov. Podoljni izlet pripravljaljajo tudi za prihodnjo nedeljo. V Portorož so prišli tudi prvi inozemski turisti, večje skupine (predvsem iz Avstrije) pa pričakujejo 20. maja.

Češarji-Pobegi

Na večer Prvega maja je bila v naši vasi že kaška kulturno-pravoslavna prireditve. Najprej je pozdravil vaščane predsednik pravoslavnega društva Dušan Kavšek, nato pa je govoril o

ALI JE PRAV TAKO?

KDO JE KRIV MALOMARNOSTI PRI MLADINSKIH PREDSTAVAH

Odkar so uvedene matineje ali, kot nas o tem prepričujejo naši otroci, mladinske predstave, smatrajo otroci, da je njih pravica, da si te filme tudi ogledajo. Moram reči, da nisem bila ravno navdušena, ko sta priporovedala otroka doma o obnajšanju pri teh predstavah, ko sem videla sama drenj na cesti pred blagajno in tudi zaradi izbire filmov. Hoteli sem se enkrat sama prepričati, kako je s to stvarjo. Ker je bilo devetno vreme in ker me je mikral film, sem šla tudi jaz pogledati z otirokoma nedeljsko matinejo.

Prijetno sem bila presenečena, da ni bilo navala pri blagajni in da ni bilo v dvorani takšnega razgrajanja kot sem ga pričakovala. Ura je deset, otroci ne poznajo v teh primerih grde razvade odraslih, da bi zamudili. Vsak čas se ho predstava začela. In kmalu se je res začelo — pa ne predstava. Najprej se je izkazalo, da ni stal nilče ob pravem času pri vratih in takoj je sedela v dvorani večina otrok brez vstopnice. Sedaj mi je bilo jasno, zakaj so izostali običajni prizori pred blagajno. Začeli so pregledovati, kdo nima vstopnice in nazadnje so nas vse precej nevljudno nagnali iz dvorane.

Odkar smo se drugič vrnili na numeriranje sedeže, smo čakali zopet skoro celo uro, da se je predstava začela. Težko je opisati, kaj se je v dvorani dogajalo v tem času. Zanimalivo bi bilo posneti koprsko mladino publiko pred pričetkom predstave na magnetofonski trak. No, če bi hoteli storiti to v nedeljo, bi moral biti narejen trak iz posebne snovi, da bi vzdrljal. Zaman sem se ozirala po dvorani, da bi zagledala med otroškimi glavami predstavnika šole, ki bi mogel avtoritativno stopiti med to krčeče, piskajoče, boreče se množico. Tam je nekdo kazal siveje akrobatske zmožnosti in skakal od vrte do vrte po naslonjalih, za menoj je mala punčka v narodniju starejše sestre hotela po vsej sili, da naj se tudi jaz na svojem sedežu ugamb in njenem ritmu. Pred menoj je brezvljivo počesin in čedno oblečen dijak hotel pokazati drugim umetnikom njegove vrste, da zna tuši in brizigati na prste. Ko sem začutila — res ne pretiravam — v ušesu prav fizično bolečino in mu zato rekla, naj neha, ker smo se sedaj že prepričali, da mu gre briziganje odlično, sem se začudila, kako hitro je ubogal. Brez dvoma bi se obnasil bolje, če bi vedel, da ga opazuje kak profesor, ki mu prihodnjo predstavo lahko prepove. Pozneje sem ga sicer videla, kako je preizkušal, ali več vzdrlj glava njegovega manjšega soseda, ali naslonjalo, ob katero je z njim trkal. Pa sij veno, to ni delal on, to je delal njegov nervoz. Bridko sem se moralna nasmehniti ob spoznanju, da ta prezentni istrski izgovor za vsa početja razvajih otrok, ki so tremendni, v takih okoliščinah do neke mere drži. Čakanje, slab zrak, tekmovanje, kdo bo glasnejši, je stopnjevalo živčno napetost v dvorani.

Kmalu po enajsti uri smo končno zagledali na platnu »Lassie«. Na strešču je bil presledek do prve prekinute filma dovolj dolg, da so nam nežni začetni prizori pomagali do lepih čustev. Samo na nesrečo se je utrgal film potem že sedemkrat, potvrečeno skoraj vsakih pet minut. Film je bil namreč tako okrnjen, da se

je predstava končala že ob dvanajstih. Po enournem treniraju glasilk in pljuč so bili tudi ti presledki dobro izrabljeni, in najbolj temperamentalni so ponovno dobro prezračili svoja pljuča. Višek je bil dosežen, ko se je osmič utrgal film in ko smo po kratkem čakanju zagledali namesto zadnjih najbolj ganljivih prizorov, ko se najdeti končno Lassie in njen mali priatelj na platu namesto srčnega konca, krute črke »Svetiščetka«. Tuljenje in ropotanje s seži je preseglo vse meje. Ko se je dvorana pričela izpraznjevati, je privedel ob nekod Piero in začel malati po glavi grečnega koza. Ne vem, ali jo je skupil Zvone tokrat samo zato, ker je višji in laže dosegeljiv od drugih, ali sta imela stare račune, toda bil je skoraj moj sosed in že prej sem si mislila, da bi me precej manj bolela glava, če bi se vsi tako obnašali, kakor se je ta fant.

Ko sem po poti domov primerjala v mislih koristi in Skodo, ki so jo imeli otroci od ogleda celo tega dobrega filma, mi je postalno jasno, da morajo imeti filmi, ki jih za njih predvajajo, resnično umetniško ter vzgojno vrednost, da lahko odtehtajo po eni strani zdravstveno škodo, ki jo utripi otroci pri dveurnem napetem dojemjanju v slabem zraku, po drugi strani pa vzgojno škodo, ker se posebno mlad človek prav hudo prilagodi obnašanju svoje okolice. Take slabo pripravljene predstave pa se ne smejo več ponoviti.

Rekli boste nemara, nesrečen slučaj, star film ali karkoli je krivo, da je bilo pri tej predstavi vse na robe. O tem pač ni bilo treba pisati. Pa ni tako.

Nekulturno obnašanje naše mladičev pri prireditvah in prevzemajo krajevnih razvod, neodgovorno delo uprave kina, predvsem pa najvažnejše nereseno vprašanje, kakšne filme in pod kakšnim nadzorstvom naj gleda mladina, so tako važne stvari, da jih moramo razčistiti: šola, starši in mladinske organizacije, vi, ki smo za to odgovorni. M. S.

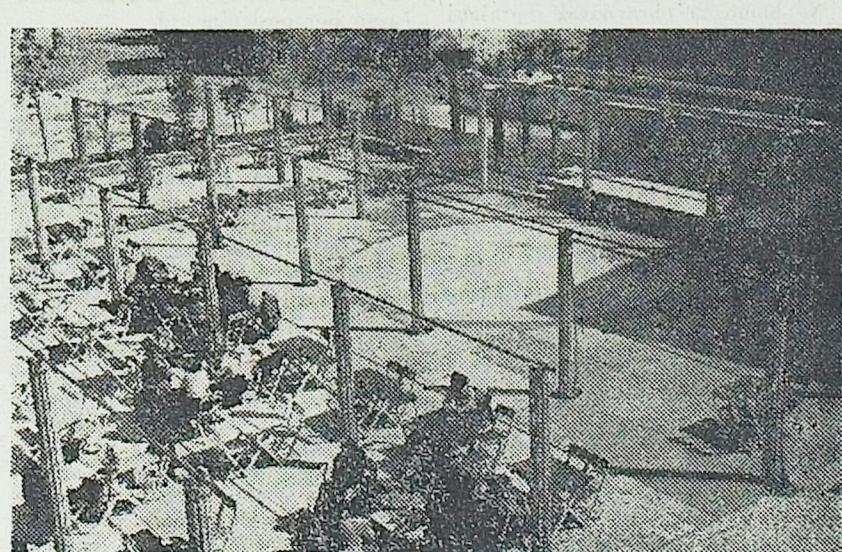
SOLA IN SOCIALNO ZAVAROVANJE

Clovek se nehote vprašuje, koliko zakonov lahko velja v enem okraju za eno stvar!

Zelim namreč pojasnilo za naslednje primere.

Zakon o šoloobveznosti trdi, da mora hoditi otrok v šolo vse tisto šolsko leto, v katerem dopolni štirinajsto leta starosti po prvem januarju. Sole se tega dosledno držijo. Mislimo, da imajo tudi prav. Drugače pa trdi socialno zavarovanje, ki izplačuje otroške doklade. Oni pa trdijo, da tisti dan, ko otrok izpolni štirinajsto let ni več obvezen hoditi v šolo in tisti dan vzamejo staršem tudi otroške doklade. Mi pravimo staršem, da so otroci šoloobvezni do konca šolskega leta, oni pa jim pravijo v Kopru, da ne. Sedaj se bije boj. Radi bi, da bi posegel vmes nekdo, ki je kompletan ali sposoben tolmačiti zakon ter odločil čigava naj velja. Nesmiselno se mi zdi vsak dan se zaredi tega prepričati s starši. Naše mnenje je takole: Otrok je obvezen hoditi do konca šolskega leta v šolo. Zavod za socialno zavarovanje pa je do konca šolskega leta dolžan platičevati otroške doklade. Če pa niso otroci dolžni hoditi do konca šolskega leta v šolo, temveč lahko izstopajo sredeti leta, ni treba niti da začnejo hoditi v šolo v tem šolskem letu.

Sola Sv. Peter

Prvega maja so pri hotelu »Triglav« v Kopru odprli novo plesišče. Vabeci glasovi paskocnih valčkov privlačujejo vse, ki se radi zavrtijo, da se izgubijo v vrtincu splošnega veselja malčecimi in viktimi steberi.

Folklorna skupina iz Skocjan

vrsnega sveta LR Slovenije Miha Marička s člani sveta in številnimi predstavniki javnega življenja. Podelne parade so bile tudi v Zagrebu, Sarajevu in v Skoplju.

Praznično razpoloženje v koprskem okraju

Ljudstvo koprskoga okraja je v svečanem razpoloženju praznovale Prvi maj. Vse ulice po mestih in vseh so bile okrašene z zastavami in zelenjem. Skoraj po vseh krajih so bile že zgodaj zjutraj budnice, nato pa so se vrstile predvide, po mestih predvsem športne, na podeželju pa tudi zborovanja in kulturni spredi.

Na predvečer Prvega maja so po hrabih in ob obali koprskoga okraja zagoreli številni kresovi. V Kopru, Izoli, Piranu in drugod so bile pred svečanimi praznovanimi baklade. V Kopru je delovno ljudstvo do zadnjega koticika napolnilo gledališče, kjer sta tajnik in predsednik mestnega sindikalnega sveta čestitali skorajim k prazniku Prvega maja. V kulturnem sporednu je nastopil pevski zbor društva »Svoboda«, zatem zbor italijanskih dijakov, mandolinistični kvartet društva »Antonio Gramsci«, folklorna skupina iz Skocjan in drugi.

V Izoli je bilo veliko prvomajske zborovanje na trgu Garibaldi. Po govorih tov. Bozačića in Dujnoviča je pevski zbor društva »Svoboda«, ki je prvič nastopil, zapel nekaj pesmi. Zborovanja v Piranu se je udeležilo nad 2000 meščanov. Po govorih Ivana Reška, Plinij Tomazina in Ivana Kneza je bil daljši kulturni program, na katerem so med drugim sodelovali dijaki Pomorskega tehničnega in italijanskega gimnazija. Po zborovanju je bila slovesna otvoritev Sindikalnega doma, ki se ga je prostovoljnimi delom obnovili piranski delavci.

V okviru prvomajskih pravil so

Portorož

Za prvomajske praznike so prišle v Portorož večje skupine izletnikov iz vseh krajev Jugoslavije. Računajo da je obiskalo te dan Portorož nad 2000 gostov. Mnogo med njimi so izkoristili lepo vreme in predvsem objemu sicer že precej kladih morskih valov. Med izletniki je bila najteviljnje zastopana Slovenija, opazili pa smo tudi skupine iz Hrvatske, Bosne in Hercegovine in iz Koroške.

Potovalni urad »Adria« je organiziral izlet z motornim čolnom v Sv. Nikolaj, ki se ga je udeležilo nad 60 izletnikov. Podoljni izlet pripravljaljajo tudi za prihodnjo nedeljo. V Portorož so prišli tudi prvi inozemski turisti, večje skupine (predvsem iz Avstrije) pa pričakujejo 20. maja.

Češarji-Pobegi

Na večer Prvega maja je bila v naši vasi že kaška kulturno-pravoslavna prireditve. Najprej je pozdravil vaščane predsednik pravoslavnega društva Dušan Kavšek, nato pa je govoril o

K. C.

V Krkavcah je zasvetila električna luč

Navečer pred Prvim majem so tudi v Krkavcih dočakali tako težko pričakovani trenutek, da je v vasi zasvetila električna luč. Člani prosvetnega društva so za to priložnost pripravili kratke kulturne spored, ki je bil obenem v počastitev 27. aprila, obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Nestrpo so ljudje čakali trenutka, ko bo zasvetila prva žarnica. Organizatorji prireditev so načinšči pripravili tako, da vaščani med pripravami niso še opazili luči. Ko je že v polni temi začarala luč, se je izvir iz ust navzročil vzhlik presečenja in začudenja. Skoraj niso mogli verjeti, da je resnica. Se več dni potem so v vasi govorili o tem pomembnem dogodku.

Vaščani so s prostovoljnimi delom pripravili nad 35 kubičnih metrov kamnen za zgraditev transformatorske kabine, skopali vse jame za drogove in sami prevozili drogove.

To je prvo, kar bo Krkavčanom pomagalo iz nekdanjega suženjstva. Že govorijo o gradnji kulturnega doma in pravijo, da bo ta večji in lepši, kot je v Novi vasi.

K...

KORTE

Pri nas smo Prvi maj praznovali z raznimi športno-zabavnimi prireditvami, ki so vzbudile veliko zanimanja pri vaščanih. Kako tudi ne, saj smo imeli poleg kolesarske dirke, streljanja v tarčo, vlečenja vrvi in teka v vrečih tudi — oslovsko dirke. Nikar se tako ne čude! Prave oslovsko dirke smo imeli. Zakaj pa ne?! Če je po zimri v marsikateri hiši nadležen gost — oslovski kaselj, so pri nas mislili, da so primerne oslovsko dirke. Že prej smo vedeli, da bo pri teh dirkah eden od oslov prvih, in eden zadnjih. Tako je tudi bilo. Toda naj po vrsti povem, kako je bilo.

Pri tekmovalju streljanja v tarčo je zmagal tovarš Silvo Korenčka, ki je s štirimi metiki dosegel 30 točk. Drugo mesto je zavzel mil Hrvatin — Policej, tretje pa Emil Novak.

V kolesarski dirki je zmagal tov. Jožef Hrvatin, ki je pravzaprav štiri km v 4 minutah in 2 sekundah.

V oslovski dirki je zmagal Anton Novak, ki je na svojem oslu pridrž-

jal daljavo 4 km v sedmih minutah. (Samo za bravec povemo, da je tov. Novak že ves dan prej in še ponoči krmil svojega osla, da bo imel več moči. Izid tekme je pokazal, da se je osel iskal hvalježnega za tako skrb.) Tako vidite, da se tudi osli včasih izkažejo in postavijo na laž tradicionalno mnenje, da se osel ne zgane, če ga z gorajočo snamačeš.«

Tekmo je gledalo veliko ljudi iz vasi in okolice. Po tekma je bila v zadružnem domu proslava. Lahko kim navdušenjem sledili igri.

Folklorna skupina iz Krkavcev

rečemo, da ljudje naše vasi in okolice niso še nikoli tako občuteno praznovali Prvega maja kot letos.

T. J.

BORŠT

Nedavno se je domača prosvetno društvo »Fremč« predstavilo v zadružnem domu s svojo dramsko in godbeno skupino. Klub slabemu vremenu se je zbral v dvoranu nad 270 ljudi, ki jih je do začetka igre zabavala godba. Ljudje so z začudenjem prisluhnili izvajanjem mladih godbenikov, ki so šele pred dvema mesecema prvič prijeli v roke instrumente.

Ob 18. uri so mladi igralci začeli s predstavo Hudalesove »Zeleni vrvice«. Če upoštevamo, da so se gledalci ob koncu igre veselili poraza našega izdajalca Koritnika in prve velike zmage OF, lahko rečemo, da

je malo, a vztrajni igralski skupini uspel njen namen. In še to: vedenia gledalev želi čimprejšnjo ponovitev.

S.P.

Sv. Anton

V nedeljo je gostovala v Sočergi igralska skupina iz Sv. Antona z Vodopivec igro »Na Visokem«. Po igri so igralci zapeli štiri pesmi ob spremljavi harmonike. Klub dejevnemu vremenu se je zbral precejšnje število gledalcev, ki so z veliko navdušenjem sledili igri.

Postojna

Učenci prvega razreda gimnazije v Postojni so naštudirali pod vodstvom prof. Šušteršičeve otroško igro »Snežljice«. Prvo predstavo so nazeli dijaki, drugo pa postojanski mladini. Številna udeležba na obeh predstavah pomeni lepo priznanje mladim igralecem in prof. Šušteršičevi.

V počastitev Prvega maja so imeli postojanski dijaki interno proslavo. Dijaki pevki zbor je zapel internacionalno, o pomenu Prvega maja pa je govoril prof. Rabe. Ob zaključku so izvedli kratke kulturne programi.

V pondeljek popoldne je iz Lese priletilo v Postojno letalo, ki je prineslo Titovo štafeto palico Letalske zvezde Jugoslavije. S tem je bila zaključena slovenska etapa letalske štafete. Svoje čestitke posiljajo k 61. rojstnemu dnevu maršala Tita, ki je tudi pokrovitelj Letalske zvezde Jugoslavije, aero-klubi v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Celju, Novem mestu, Kranju, Jesenicah, Leseah in Postojni. V toreh popoldne je letalo pozdravilo vso Primorsko in je prineslo predstavilo s svojim obiskom celo Tolmin, nato pa so naši piloti popoldne odleteli v Palo, kjer so palico in čestitke predali hrvatskim letalem, ki jih bodo od tam ponesli dalje. Pri štafeti sodelujejo vsi aero-klubi v Jugoslaviji.

Dne 19. maja okrog pol ene popoldne pa bodo skozi Postojno tekli nosilec Titove štafete, in sicer skupaj s predstavniki JLA, TD Partizan, PAZ, gasilci in konjeniki. Pri sprejemu bo sodelovala vsa Postojna, ki bo na ta način spet manifestirala svojo ljubezen do tovariša Tuta. Br.

Pri svojem delu se je smrtno posrečil Franc Glavan iz Ljubljane. S svojim tovarišem je sodeloval pri izčrpavanju vode iz izvira v Korotanu, od koder naj bi postojanski vodovod dobival vodo. Ko je hotel preveriti nivo vode po izvršenem izdatnem črpjanju, je omahnih v podzemski bazen ter utonil. Vsaka pomoč je bila zamana in je bil že mrtev, ko so ga potegnili iz vode.

STARI TRG

1. maja je 87-letni Jakob Markovič iz Loža pri Starem trgu v trenutni slabosti padel v vodo in umrl.

ZAGORJE PRI PIVKI

Tudi v Zagorju pri Pivki se je zgodila 1. maja smrtna nesreča, ki je terjala življene dveletnega Bojanja Sedmaka. Fantek je tekal doma pred hišo in zasel v gnojnično jamo, kjer je utonil. To je resen opomin vsem, da primerno zavarujejo podobne prostore in da majhnim otrokom posvetijo več pozornosti.

Br.

VIPAVA

Nedavno se je v Vipavi končal desetdenični tečaj centra predvojaške vzgoje. Na tem tečaju so si mladinci pridobili osnovno znanje o vojaški službi kakor tudi o ravnanju z orožjem. Največ pozitivnosti pri delu z mladincem je pokazal rezervni oficir Jože Šćek.

Pomenljivost tečaja pa je bila v tem, da niso vodili nobene evidencije o sposobnosti vaditeljskega kadra. Ob koncu tečaja so mladinci prisostvovali manevrom garnizije JLA ter si ogledali kino predstavo v dvojnih garnizijah.

L.P.

Nov gasilski avto so dobili cerkljanski gasilci

V Kopru je zasedala skupščina Zavoda za socialno zavarovanje

9-krat in je obravnavala 183 primerov.

Komisija za priznavanje invalidskega dodatka je zasedala 9-krat in je obravnavala 283 primerov.

Iz predsednikovega poročila posnemamo naslednji stavek:

»Smatriamo smo za potrebno navedti te številke, da dokazemo našim obravnavalcem, kako se njihovi primieri na demokratičen način obravnavajo pred komisijami, katerih člane so sami izvolili. S tem smo hoteli poudariti, da se vse važnejše pravice naših zavarovancev razpravljajo pred raznimi odbori in da je zaradi tega malo verjetno, da bi se komu zgodila krivica. Ako pa bi se zavarovanci kljub temu smatrali pri zadetega, ima še vedno možnost sprožiti pred upravnim sodiščem upravni spor.«

Glavni vprašanji, ki ju je skupščina obravnavala, sta bili bilanca za leto 1952 in proračun za leto 1953.

V naslednjih zgoščenih številkah je

pokazano, koliko je Zavod potrošil

in koliko namenava potrošiti v različnih sektorjih socialnega zavarovanja:

»Smatriamo smo za potrebno navedti te številke, da dokazemo našim obravnavalcem, kako se njihovi primieri na demokratičen način obravnavajo pred komisijami, katerih člane so sami izvolili. S tem smo hoteli poudariti, da se vse važnejše pravice naših zavarovancev razpravljajo pred raznimi odbori in da je zaradi tega malo verjetno, da bi se komu zgodila krivica. Ako pa bi se zavarovanci kljub temu smatrali pri zadetega, ima še vedno možnost sprožiti pred upravnim sodiščem upravni spor.«

Glavni vprašanji, ki ju je skupščina obravnavala, sta bili bilanca za leto 1952 in proračun za leto 1953.

Zavod je pooblastil dva stomatologa ljubljanske klinike, ki bosta prihajala v Kopar po 2-krat na mesec, kjer bosta vršila resekce ter

bosta pregledovala protetična dela,

kaj je izločil 373. Okrog tega vprašanja se je razvila živahnna diskusija.

Nekateri so predlagali, naj bi vsaj večje tovarne postavile še svoje kontrole,

ki bi bili povezani s kontrolorjem Zavoda, drugi pa so bili za to,

da se administrativna kontrola

končno pa so prišli do zaključka,

naj do nadaljnje ostane dosedanje način kontrole, ki se je

pokazal uspešnega.

Število za bolnice so tako visoki,

ker je v tem okraju precejšnje število bolnic, tako da pride 7 postelj

leto 1952	leto 1953
148.711.884,—	146.660.000,—
106.055.820,—	130.000.000,—
173.011.396,—	168.986.500,—
8.722.030,—	8.769.800,—

na 1000 prebivalcev. Glede na to se zavarovane zdravijo v bolnicah, čeprav ni vedno nujno potrebno.

Za zdravstveno se je potrosilo

5.200.000 din. To je dokajnji znesek.

V okraju je 6 lekarn. V lanskem

letu je bilo izdanih zavarovancev

69.926 receptov v skupni vrednosti

19.700.000 dinarjev.

Obsirna je bila diskusija glede po-

kojninskega zavarovanja. Po uvedbi

novega finančnega sistema so se po-

kojnini bistveno zvišale. Prej so zna-

šile invalidske in starostne pokojni-

ne okrog 2 milijona din na mesec.

Glede na spremembo finančnega si-

stema, kajor tudi glede na priznanje

pokojnine novim prisilcem plačuje

sedaj Zavod na mesec že nad devet

milijonov dinarjev. Ker pa se sedaj

te pokojnine prevajajo po dolgo-

čilnih jugoslovanske Uredbe o pre-

vedbi in priznavanju pokojnin in

invalidnin, ki je bila s 1. 1. 1953 raz-

širjena na to ozemlje, se bo ta zne-

sek še povisal. Zato se je postavka

za pokojnine povisila od 106 milijon-

ov na 130 milijonov.

Otroški dôdajek je bil trenutno

ustavljen vsem tistim upravičenem,

ki so zemljiški posestniki, a še ni-

so predložili davčnega potrdila za

leto 1952.

Zasedanje skupščine, ki je trajalo

skoraj 6 ur, so delegati obogatili s

koristnimi predlogi.

Bitežnik Bagomil.

do Jadra

Denarno varčevanje - odraz kulture in napredka

Denarno varčevanje pri naprednih narodih predstavlja znaten vir za pospeševanje gospodarskega razvoja, obenem pa je znak kulture in napredka. Tudi pri nas je denarno varčevanje nad vse pomembno za razvoj narodnega gospodarstva, istočasno je poudaniti, da nudi koristi posameznemu vlagatelju. Veliki gospodarski uspehi naše domovine v povojni dobi so rezultat napora in truda vseh delovnih ljudi. Zaradi tega je tudi denar pridobil na vrednosti in ljudje pričenjajo razumevanje velike koristi, ki izhajajo iz vlaganja denarja na hranilne knjižice. Zaupanje delovnih ljudi v naš denar raste iz dneva v dan, kar je tudi razveseljivo, če upoštevamo vse večjo stabilnost cen, izpopolnjenost prekrabke ter povečanje proizvodnje.

Včasih so ljudje vlagali svoje trdo prislužene prihranke v privatne banke in posojilnice, ki so s tem denarjem špekularile in mnogokrat se je zgodilo, da je reven kmet ali delavec svoj prihranek izgubil, ker je banka prav zaradi že navedenih špekulacij skrahirala. Danes ni več tako. Za vloge, ki jih sprejema Narodna banka, jamči država in se obrestuje s 5 odstotkov letnih obresti.

Klub našim skupnim naporom nam še ni uspelo zgraditi v celoti naše industrije ter modernizirati poljedelstvo. Posledica tega je, da našemu delovnemu človeku ni na razpolago vsega, kar bi si zaželet. Zaradi tega tako kmet kot delavec lahko z denarnim varčevanjem prihrana tiste vsote denarja, ki so potrebne za večje nakupe, poleg tega jim vložena vsota še naraste s prizom obresti.

Kakšne koristi imamo od vlaganja na hranilne knjižice Narodne banke? Lahko z mesečnimi manjšimi zneski zberemo večje vsote denarja, ki ga potrebujemo za večje nakupe, kar so na primer torodja in semena za kmeta, dražje obleke in pohištvo za delavca in nameščenca, dalje si lahko prihranimo denar za letne počitnice itd. Iz vsega, kar smo omenili, je povsem razumljivo, da si danes moremo zamisliti niti delavca niti kmeta brez hranilne knjižice.

Vlaganje na hranilne knjižice Narodne banke predstavlja veliko korist posameznemu človeku, še več pa skupnosti. Vlaganje iz hranilnih knjižic Narodne banke je neomejeno pri tisti podružnici, kjer je izdana knjižica, pri vseh ostalih podružnicah pa se dnevno lahko dviga do 1000 dinarjev.

Dve razstavi v Idriji

Idrija se letos temeljito pripravlja na razstavo našega najstarejšega rudarskega mesta, ki bo prirejena v počastitev delavskega praznika dne

Sredi najlepšega letnega časa smo, čez kakih šest tednov bo naša živila že odhajala na planinske pašnike, ki so naše največje bogastvo. Ti se raztezajo v višinah nekako med 1000 in 1500 metrov nadmorske višine, često pa tudi niže.

V našem okraju je vsega okrog 26 tisoč hektarjev pašnih površin. Večina teh je bila še do nedavna last raznih skupnosti z užitniškimi pravicami, ponekod pa celo z lastniškimi pravicami posameznih kmetov. Po dolgem postopku, tožbah in pritožbah ter pojasnjevanju v zvezi z rajonizacijo za zatiranje bruceloze, jih šele v teh mesecih urejujejo na podlagi agrarne skupnosti.

Danes so v glavnem že vse plane prepisane na splošno ljudsko premoženje, njihovi organi uprave pa so občinski ljudski odbori. Te obrane prevzemajo v izkorisčanje in neposredno upravljanje kmetijske zadruge. Doslej se te še niso mogle uveljaviti, ker so si še vedno lastili pravico nekakšni planinarski odbori izven zadruge, ki so jih predstavljali bivši lastniki ali užitniki. Rajonizacijo v okviru kmetijskih zadrag, oziroma vasi, želijo tudi živinodravni, ker bi bilo na ta način onemogočeno širjenje živalskih

tednu. Bodo razna predavanja, kulturne prireditve, v sami Postojni pa bo premiera igre »Pokojuški«, ki jo bo uprizerila gimnazija mladina. Tudi šahisti bodo prišli na svoj račun, kajti ob zaključku tedna je predviden šahovski turnir. Taborniška organizacija »Kraški viharnikov« noč zaostajata za ostalimi družtvimi. Vodstvo organizacije je že razpravljalno, na kakšen način bi lahko mladi taborniki tudi dali svoj prispevek k prazniku mladine postojanske občine. Odločili so se, da bo taborniška organizacija takoj pričela s pripravami za taborni ogenj, ki naj bi bil ob zaključku tedna. Taborni ogenj bo povezan s kratkim programom, ki ga bodo izvajali taborniki.

Zadnji dan Mladinskega tedna, to je 31. maja dopoldne, bodo tekmovanja v teku, skokih in drugih lahko-atletskih disciplinah. Popoldne pa bo množičen nastop mladine s prostimi vajami na igrišču v Postojni.

Klub temu, da je bilo iz Idrije odnešenega mnogo zgodovinskega materiala in da ga je bilo mnogo uničenega, pa so dosedanja iskanja imela zelo dober uspeh in spravila na dan obilico zelo zanimivega in starega arhiva, s katerim se ne more ponašati nobeno naši industrijsko mesto. Razstava bo zato zelo zanimiva za vsakega izobraženca.

Štirim padlim borcemiz Ospa v spomin

... Če ne vrne se noben od treh, sin moji, moji trije fantje zlati, žalostna bo, a ponosa vaša mati.

Te lepo in občutene besede partizanske pesničnice Kajuhu so živo oglašile v spominu, ko sem v Ospu pozdravil — mater štirih borcev, ki jih ni več. Rad bi bil govoril z očetom, pa ga nisem dobil doma. Bilo mi je težko začeti razgovor z materjo, ki je dalo življenje štirim sinovom in je vse štiri izgubila v borbi za svobodo. Kaj naj ji rečem, da ne bom takoj zadel na tisto občutljivo strano materine ljubezni? Kako naj jo vprašam, kaj so bili sinovi, ne da bi pri tem znova ozival njenjo materino bol? Nalahko sem povedal, da bi rad vedel, kako so odšli v partizane, kje so se borili, kje so padli. Videl sem jih na obrazu, da jih je takoj priskrbljal v spomin. Njena misel se je za nekaj hipov razgovarjala z njimi — s štirimi sinovi Slovenske Istre, ki so se rodili na prago Trsta.

Josip, Mario, Venčeslav in Ernest, štirje bratje, štirje sinovi družine Krašovec tam pod sklopjem Krasa. Občutili so temno v sušenjsku, ki je vezalo in ukleplalo naše ljudi na Primorskem. Njihog pogled je večkrat zaplavil tja čez morje, njihove misli so pogostoma doblevale peruti in so poletale iz okne doline v širini svet, kjer živijo ljudje svoje svobodno življenje. Utezenost, v kateri so bili ukljenjeni, jih je dala mislit. Ko je včasih razgrajala burja tam nad vasio in se vsa srdita zagajala čez Tinjanški hrib in po Ozapski dolini proti Mitjam vse do morja in davnih visokih, ledenečastih valov, je bila to njihova borbenega pesem. Taki bi radi postali, nevidni peruti bi radi dobiti, da bi se v njihovo pomoco izigrali za suženjske utesnjosti...

Najmlajši Ernest, je imel komaj 16 let, ko je aprila 1944 odšel v partizane. Pri odhodu je dejal materi: »Mati, kaj jočes, saj ves, da moram iti.« To je povedal, ker je vedel, da je prisil tisti čas, ko bila lahko pokazala, da ni bil rojen za sužnja in hlapec, temveč za svobodnega človeka. Le nekaj dni je bil v partizanih, pa je že izgnula na njun vsaka del. Ugasnilo je mladlo življenje, ko se je komaj zasvetilo v vsej svoji moči. Od 11. aprila 1944 je pogrešan.

Maria in Venčeslav je v Bariju poklicala borba za svobodo in sta se pridružila prekomorski brigadi. Dolgo časa sta bila skupaj v četni in se borila v Dalmaciji, Bosni in Srbiji. Maria je zavratna bolezni malarija že v Italiji zelo izčrpala, vendar je hotel dati svoj prispevki v veliki

osvobodilni borbi. Padel je v Bosni dne 26. marca 1944. Ko je mlajši brat Venčeslav povedal materi o smrti brata Maria, je jokala. Sin pa je tolatal: »Mati, Mario je bil tako izčrpau od bolezni, ki jo je dobil v Italiji, da je bolje, da ga nisi več videla.« Najstarejši Josip je odšel v partizane že pred razpadom Italije in je padel dne 24. junija 1944 pri Novi vasi v Sloveniji. Nagravil je vsega devet let vojaškega življenja.

Venčeslav je bil struktur težko ranjen in se je vrnil domov kot majstor invalid. Vasi je takoj po vrnitvi organiziral mladino in postal njen predstnik in hrkrat še predsednik krajevnega ljudskega odbora. Bil je velik ljubitelj lova. Ko je nekoga dne kmalu po osvoboditvi šel z drugimi tovarisi na lov, se je po nesrečnem naključju odkrnil ka-

men, za katerega se je prijavil, da bi se povzpzel višje. Padel je s kamnom vred 16 metrov globoko v prepad v ostal na mestu mrtve.

xxv

Danes mi je težko, ker sem vsa izčrpana od dela. Tako težko sem jih zredila, zdaj ko bi mi bili lahko pomagali, jih ni več. Ne morem več govoriti, ker mi je slablo pri sreču, če se spominu na otroke.«

Najekaj trenutkov je mati umrnila, da je kmalu zopet spregovorila. Kako živi danes. Nima kaj reči, toda rádi bi, da bi bilo tisto malpolja, kaj ga ima, dobro obdelano. Vsi priznanje je dolžna mladini, ki rada pomaga pri delu, posebno še enemu izmed soborcev njenih sinov. Ta pri vsakem večjemu delu prisiko na pomoč in prijelje s seboj še druge tovarise.

Ogarev

Odnosi med Trstom in Benetkami v 17. stoletju

druge srednjeevropske dežele. Trst, začeten od Avstrijevcev, se ni mnogo oziiral na to pogodbo, kajti soline v Zavljah so delovalne že vse do 19. stoletja.

V 16. stoletju so Benetki dosegle višek svoje moći in teritorialne razsežnosti. V svojih rokah so imelo polovicu vzhodne jadranske obale, polovicu Istre in velik del severne Italije. Poleg tega na mnogo kolonij v Sredozemlju. Toda, kljub veliki moči in razširitnosti, imajo v sebi že kaže svojega propaganja. To se je pokazalo, da je Evropa začela temeljito izkoristiti pot okoli Afrike v Indijo, prekoceansko pot v Ameriko in druge novoodkrite poti. Te nove poti so Benetki školovale, tudi zelo pogost. Toda, končali so se vedno brez uspeha. Benetki, ki so izgubili monopol nad kolonialnim blagom, so si hoteli obraniti monopol nad soljo. To jim je najbolj preprečeval Trst, ki je imel zelo dobre in bogate soline. Tržaška sol pa je bila mnogo cenejša od benetške, zato so tudi avstrijski vojvedi radi kupovali. Vojvede so se v tem času zabeležili tudi zavedati važnosti Trsta in majhnega dela jadranske obale, ki so imeli v svojih rokah. To je privelo do tega, da so zabeležili Trst vse pomoči. Odnosi med Benetkami in avstrijskimi vojvedi so v zadnjih letih 1633, ko so Benetki ukazale, da mora Trst prednosi vse soline v Zavljah, ker so smatrali, da imajo same oправico do izvoza soli v Avstrijo in

Ko so Benečani uvideli, da s soline bodo opravili nič, so začeli z diplomacijo. Beneški poslanici so začeli od nadvojvodov zahtevati, da spoštujejo stare pogodbe in da ukinjejo tržaške soline ter kupujejo sol le od Benetk, ki so edini gospodar morja, kakov se izražajo vini. Zaradi ljubega miru so nadvojvode Benečanom obljubili, a solin niso ukinili. Ko tudi na ta način niso uspešni, so Benečanci poskusili spremniti tok hudočinku Rosandri, da bi tak soline poplavili. Pri tem jih je zahvalil način, da pa je bojčej in boli mitrevga značaja ter bi ponosil na hlevski slami jokal za materjico.

Ce ima torej otrok potrebne pogojje, ce začne pogajanja, ki trajajo nadzadno celo jutro. Vseski posče vmes tudi meščar. On pozna družino in jamči za otroka, da bo rentabilen. Družinski otroka pa prizgovarja, da pozna kupec, da je priljubljen, da boda z otrokom dobro ravnali in ne bo spal v hlevu, kaj se sicer običaj. Sledi barantanje za ceno. Otrokov družina dolža nekaj tisoč lir in

Miroslav Pahor.

Načetar prisostvu je pogajaju

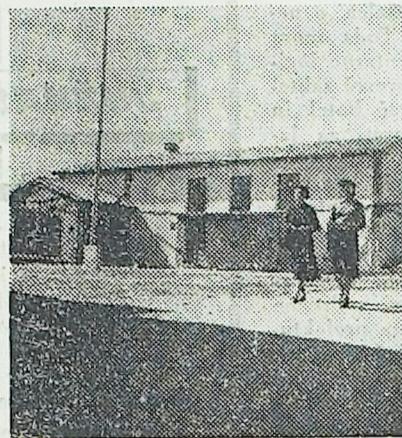
ZAVESA KULTURE, ODGRNI SE!

Za Novovaščane je bil letošnji Prvi maj dvakratni praznik, ker so slavili poleg drugih še eno delovno zmago — slovesno so izročili svojemu namenom kulturni dom, ki so ga zgradili v petih mesecih. Da je bil ta veliki dogodek še bolj poudarjen, se je zbral v Novi vasi veliko število ljudi in vse občine Šmarje. Slovesnosti sta se udeležila tudi predsedniki okrajnega LO Koper tovarisi Kralj Franc in predsednik Zveze slovenskih prosvetnih društev Srečko Vilhar.

Moramo podčrtati, da smo na novi kulturni dom kar ponosni. Niso brez pomena besede tovariša Vilharja, ki je v pozdravnem govoru dejal, da se našega kulturnega doma veselijo vsi Slovenci na Koprskem. Ta nas bo od sedaj naprej združeval in pomagal pri dvigu kulture na vasi. Če je bilo naše kulturno obzorje takoj po osvoboditvi uklenjeno v ozek okvir vasi, ni to bila naša krivda, temveč tistih, ki so nam s silo in terovjem vladali. Ponosni smo tudi na besede, ki jih je ob odprtju povedal učitelj Gojkovič:

»Ta stavba in te stene so danes izraz kulturnih teženj te vasi. Kar smo napravili, je sicer skromno delo, toda tudi na to smo upravičeno ponosni. Danes proslavljamo slovensko besedo v slovenskem kulturnem domu. Daleč smo že od tistih temnih dnevor, ko je tod ukazoval tuječ in lahko rečemo: Zavesa kulture, odgrni se!«

Ob tej priložnosti so razdelili več nagrad tistim tovarišem, ki so se pri gradnji najbolj izkazali. Prvo Pre-

Nov kulturni dom v Novi vasi

šernovo nagrado je dobil tovariš Valerij Grižon, drugo delovodja Peroša, tretjo star zidar Ivan Čeligo. Več manjših nagrad so dobili še drugi delavec in zidarji. Posebno nagrado je prejel tudi učitelj Gojkovič, ki se je zanj zahvalil s prisravnimi besedami: »Hvala! Delal bom še nadalje, da se bo kultura v Novi vasi še bolj dvignila, da bo prosvetno društvo »Franc Bevk« postal vredno tega imena.«

Ak.

Mladi razstavljajo

V Kopru je te dni odprta razstava petih dijakov slovenske gimnazije v Kopru. Mladi razstavljalci so se prvič predstavili s svojimi deli. Ne gre tu za kako ambiciozno razstavo velikega merila, gre zato, da dijaki, ki so pokazali največ talenta za likovno umetnost, pokajojo tudi ostalim, kaj zmorcejo in da tako lahko širši krog sklepa o njihovem delu in se veseli nad njihovimi uspehi.

Razstava je pokazala, da je med koprskimi dijaki res nekaj talentov, ki bodo morda kdaj kaj pomenili, če se bodo posvetili likovni umetnosti. V delih, ki smo jih gledali na razstavi preseneča, da je malo šolskega, da ima takoreč vsak že nekaj individualnega, razen morda Pribca, ki je poskušal imitirati svojega profesorja Saksido. Ostali Apollonio, Bržan, Macarol, Prašnikar so pokazali, da gledajo na umetniško oblikovanje realistično in iz nekaterih del veje tista melodiozna razigranost istrske

Tudi iz KDZ Puče—Koštabona so se mlade tovarišice udeležile odprtja kulturnega doma

pokrajine, ki so jo poskušali upodobiti.

Zaključili bi z mnenjem, ki je v takih stvareh zelo merodajno in ki smo ga slučajno ujeli. Gre za mnenje predsednika Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije in priznanega umetnika Božidarja Jakca, ki je ob pogledu na razstavo, dejal, da ga presenečajo razstavljenia dela in da se lahko ta razstava meri z marsikatero razstavo že »gotovih« umetnikov. To vsekakor veliko obeta in dela čast njihovemu učitelju. Božidar Jakac je bil veselo presenečen in je našel samo pohvalne besede. Naj bo mladim umetnikom, kakor tudi njihovemu učitelju njegovo mnenje v zadoščenje in priznanje, kakor jim je tudi lahko mnenje večine obiskovalcev, ki se prav tako pohvalno, čeprav »nestrokovno«, izražajo o razstavi.

Pomen postojnskega muzeja

Ko smo ustanovili leta 1946 muzej v Postojni, si nismo predstavljali, kako važna in pomembna ustanova bo z leti postal.

Sprva je bilo to nekako skladišče vseh mogočih in nemogočih predmetov in dokumentov. Nekateri tovariši iz Ljubljane so nam celo odsvetovali ustanovitev muzeja, češ, da nimamo prostora in podobno. Toda bili smo trmasti in se nismo dali pregoroviti.

Postojnski muzej pa ni tak, kot so drugi muzeji po naši ožji in širši domovini, ker služi poleg vzgoje ljudi tudi kot pomembno propagandno sredstvo. Da je temu tako, nam pričajo izjave gostov iz tujine, ki so obiskali ta muzej.

Belgijski turisti so rekli: »Z za-

niljanjem smo si ogledali tudi vaš muzej in upamo, da bo imel gospod Vilhar možnost dopolniti svojo zbirko. Prihodnji mu bomo prinesli kipek, ki naj bi potrdil prijateljstvo med našima dvema državama.«

Francozi: »Po obisku jame smo si ogledali tudi vaš muzej. Spoznali smo se z gospodom Vilharjem in zejo moramo ceniti njegovo osebno kulturo. Zahvaljujemo se mu za razkazovanje dokumentov v muzeju. Vse naše čestitke tako krasne mu je v zanimivemu muzeju.«

Vrstijo se izjave Italijanov, Nizozemcev, Avstrijev in Anglezov. Zanimiva je izjava Egipčanov: »Krasna, ljubka dežela v polnem razvoju, ki gleda z zaupanjem v budost. Ljudstvo, slavne preteklosti, je gostoljubno, ponosno in pogumno. To sem našel v Jugoslaviji za časa svojega daljšega bivanja. Zdaj te zapustim, lepa dežela, toda obljubljam da se vrnem, mogoče za vedno!«

Letos je obiskalo postojnski muzej do 19. aprila 1232 domačinov in 11 gostov iz tujine.

Za naš muzej moramo dobro poskrbeti, kajti vzgajati mora vsakogar, ki pride k nam. Vsi naj vidijo, kaj in koliko smo morali pretrpeti. Vidijo naj, čemu smo tako živali in dosledni, ko hranimo to, kar smo plačali z največjim trpljenjem, svojo svobodo.

L. B.

Gostovanje Slovenske filharmonije v Kopru

V tork je v Kopru gostoval orkester Slovenske filharmonije, ki je na Titovem trgu priredil koncert pod vodstvom dirigenta Sama Hubada.

Med svojim šestletnim umetniškim delovanju je orkester Slovenske filharmonije postal vlti glasbeno telo, ki lahko v najbolj dovršeni obliki tolmači svojim poslušalcem vso bogato glasbeno literaturo, tako domačo, kakor tudi svetovno. Spored, ki ga je orkester izvedel v Kopru, je obsegal štiri simfonične skladbe, od katerih je bila ena delo jugoslovenskega avtorja. Vse štiri skladbe spadajo v vrsto standardnih del, ki so poslušalcu lažje dostopne in ne zahtevajo posebnega poznavanja glasbene umetnosti.

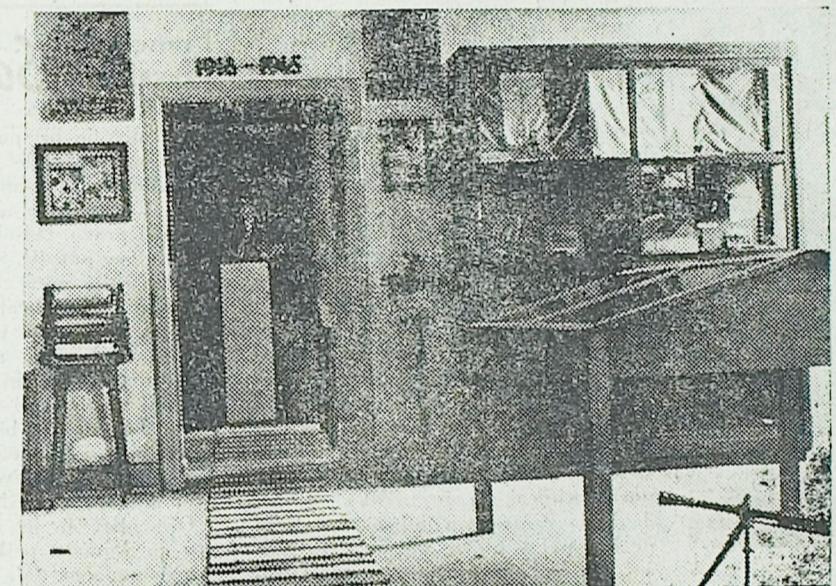
Uvertura k Rossinijevi operi »Sviljski brivec«, ki je bila prva točka sporeda, je vedrega značaja, polna duhovitih, igrih domislekov, kar je značilno za italijansko komično opero iz te dobe.

IV. simfonija, delo ruskega romantičnega Caijkovskega, odlikuje značilna oblikovna širina, slovenski temperament in izvirna instrumentacija, ki pa ob izvedbi na prostem ne more priti do prave veljave. To velja v bistvu za vse štiri skladbe simfoničnega koncerta, ki so s tem izgubile nekaj svojega bleska.

Dukasov »Črnošolec« je opisujoca

skladba, katere vsebina se naslanja na znano Goethejevo balado o čarovnikovem učencu. Koncert je zaključilo »Simfonično kolok«, delo hrvatskega skladatelja Jakoba Gotovca. Narodna melodika, živahni ritmi in dobra instrumentacija so utrli tej skladbi pot na skoraj vse koncertne odre v svetu.

Dirigent Samo Hubad je dal orkestru ves muzikalni polet in umetniško interpretacijo, ki sta pripomogla koncertu do uspeha.

Pogled v notranjost muzeja v Postojni

nich vzele nekaj revnih oskrbovancev, ki nimajo doma ter jim s pravo materinsko ljubezijo stregle in obdarovale. Za vse to pa so se bovški dijaki oddolžili s tem, da so se pridno in vestno učili, kar nam dokazuje polletni učni uspeh, ki je bil najboljši na bovški gimnaziji. Povprečno je bilo na petih gimnazijah tolminskega okraja 51,2% pozitivno ocenjenih, na bovški gimnaziji pa je bilo 67,9% pozitivno ocenjenih, v samem dijaskem domu pa je bil uspeh celo 79%. Njhova pionirska organizacija ima lutkovni, glasbeni, telovadni in krožek ročnih del, skupno s pionirji osnovne šole pa 100 članski pevski zbor.

Sam dom se nahaja tik ob glavnih cesti v privatnem poslopju, kjer je bila svoječasno finančna kasarna. Dejstvo je, da poslopje ne odgovarja potrebam dijaskega doma, ker je tik ob cesti, nima primernega vira in igrišča, ter je premajhno in nehigienučno. Vse te pomanjkljivosti so uvideli tamkajšnji merodajni faktorji in je mestni ljudski odbor na svoji seji sklenil, da bo za novo šolsko leto prepustil za dijaski dom eno najlepših poslopij v Bovec, ki ima poleg primernih prostorov, tudi velik vrt, ki bo služil za ekonomijo doma in za igrišče. Kljub vsem dosedanjim pomanjkljivostim pa se gojenci, zaradi vsestranske pomoči domu, dobro počutijo.

Z ozirom na dejstvo, da ima Bovec krasno lego v osrčju naših planin in izredno zdravo, sončno klimo, bi bilo zelo priporočljivo, da bi ravnateljstva gimnaziji v ostali Sloveniji priporočila staršem zdravstveno šibkah in višinskoga zraka potrebnih otrok, da jih usmerijo na gimnazijo v Bovec, kjer si bodo gotovo utrdili zdravje, istočasno pa spoznali najlepši predel naše domovine.

JANKO TROŠT:

Idrija, naše najstarejše rudarsko mesto

V založbi Mestnega muzeja v Idriji je tednišča zanimiva knjiga, ki jo je sestavil ravnatelj muzeja Janko Trošt: Idrija, naše najstarejše rudarsko mesto, ki bo odlično služila vsakomur, ki se bo bavil zgodovino Idrije in vsakemu obiskovalcu tega znamenitega mesta kot vodnik. Pisatelj je najprej orisal geološki in zemljepisni položaj mesta, njegovo okolico in razgledne točke, zgodovino rudnika, rudniške naprave. Dvoje poglavij je posvečeno mestni občini, nato sledijo poglavja o nekdanjih in sedanjih prostvenih ustanovah in šolah, nato politični forumi, idrijske čipke, idrijski rojaki veljaki, opis Mestnega muzeja. V dodatku so še telefonski in bančni imenik, mestni predeli in ulicno omrežje ter pomembnejša literatura o Idriji. Knjiga ima tudi načrt mesta v posebni prilogi. Skupno obsegajo knjiga 54 strani male osmerke, v njej pa bo bralec našel skoraj vse, kar bi ga učegnilo zanimati.

Mestni muzej v Idriji je s tem izpolnil veliko vrzel, ker postaja zanimanje za naše rudniško mesto vedno večje in se zanj zanimajo celo v inozemstvu. Ker bo cena zelo nizka, smo prepričani, da bo knjiga našla pot med najširše sloje našega ljudstva, katerim je v prvi vrsti namenjen.

L. S.

ZANIMANJE ZA RESNO GLASBO JE VELIKO, pravi poročilje Združenja proizvajalcev gramafonskih plošč v Združenih državah Amerike. To poročilo izkazuje, da 35 do 40 odstotkov celokupnega števila gramafonskih plošč obsegajo posnetke klasične glasbe. V zadnjih šestih letih se je prodaja gramafonskih plošč z reprodukcijami del Beethovna, Mozarta, Brahmsa in drugih klasičkov skoraj podvojila.

Pereč problem gimnazije v Bovcu in občudovanja vredna pomoč ljudstva dijaškemu domu

V Bovcu, znanem krasnem turističnem mestcu obstaja nižja gimnazija, ki ima tudi svoj dijaski dom. V začetku leta je bilo vprašanje obstoja te gimnazije zelo pereče. Sam Bovec z najbližjo okolico, to je Češnica, Kalom, Koritnico ter Plužno, od koder prihajajo dijaki vsakodnevno peš v gimnazijo, nima trenutno toliko študentov, da bi zadostovalo za obstoj gimnazije. Dijaki širšega okoliša, t. j. Šrpenice, Žage, Soče, Lepeno, Trente in Loga pod Mangartom, pa so zaradi oddaljenosti, nujno navezani na dijaski dom. Ker pa je celoten bovški predel v splošno zelo pašiven, starši iz teh krajev, kljub najboljši volji ne

Tek.	Šola	Stanje		Razlika
		1922-23	1952-53	
		št. odd.	št. uč.	
1.	Bovec osnovna šola	4	143	75 — 68
2.	Češnica osn. šola	2	78	20 — 58
3.	Kal. Korit. osn. š.	1	60	15 — 45
4.	Soča z Lepeno	1	98	52 — 46
5.	Trenta	1	60	20 — 40
6.	Log pod Mangart.	1	76	39 — 37
7.	Žaga	2	158	69 — 89
8.	Šrpenica	1	59	25 — 34
13		732	11	315 417

Kmalu po priključitvi so odprli v Bovcu nižjo gimnazijo, ki je torej pridobitev NOB. Če upoštevamo številčno stanje, to je 121 dijakov, (čeprav jih je precej iz drugih predelov in so nekateri že prekorčili šolsko obveznost), je še vedno razlika zelo porazna (39%), saj smo dosegli šele 54% stanja, kakršno je bilo pred 30 leti. Podobne strašne posledice fašistične okupacije lahko beležimo po vsej Primorski.

IZ POLARNEGA SVETA

Tam daleč na skrajnem severu, v nepreglednih ledemih pustinjah centralnega arktika so še kraji, kamor ni stopila človeška noge. Toda v tistih krajih so bogata ležišča premoga in drugih rudin, kar je dovolj, da se vse države zanimajo za nerodovitev in straten sever.

Nekoč je raziskovalce gonila ne-premagljiva želja, da bi odkrivali nove zemlje in skrivnosti, ki obdajajo severni tečaj. Mnogo hrabrih ljudi je poskušalo priti do njega z ladjami, peš, s sankami, katere so vlekli psi, celo z balonom, toda večina je to svojoželjo plačala z glavo. Dvema pa je uspelo. To sta bila Robert Peary in Frederik Cook.

Z enašnjem stoletju so zašli Vikingi s svojimi vittimi čolni po topljem golfskem toku v polarni svet. Odkrili so »Salhard«, ozemljo neprijetnih obal, današnje Spitzberge. V šestnajstem stoletju so na vseh morjih vladali Španci in Portugalcji. Njihove flote so onemogočile Britancem in Holandskem pot v Vzhodno in Zападno Indijo, od koder so tekle nepregledne reke zlata v romanske dežele. In ker so morsko pot okoli rta Dobre Nade duvala španske in portugalske ladje, so Britanci iskali drugo pot. Mogoče pa bo šlo po severni obali Azije in Amerike? Tako so začeli raziskovati severne predele, toda stoletja so pretekla, preden so odkrili pravzaprav polarni svet.

Pred prvo svetovno vojno ni še nobena država imela na polarnem području zasebnih pravic. Prva je dosežla Norveška, da so ji priznali pravico na Spitzberge na Medvedji otok in na otok Jan Mayen. Damci so proglasili Grönland za svojo last; Kanada, Združene države in Sovjetska zveza pa so izjavile, da jim pripada področje severno od njihovih držav v trikotniku do tečaja. Na ta način se je na samem tečaju sestalo pet držav.

Rusija in Kanada sta prodrli najbolj proti tečaju. Iz leta v leto sta prodrali vztajno v neprijazne ledene poljane, ustavljali naselbine, postavljali radijske oddajne postaje, gradili hangarje za letala ter sistematično raziskovali teren. Iskali so rudine. Sovjetski učenciji so preiskovali s pomočjo modernih tehničnih pripomočkov severno obalo Sibirijske, Kanade in Alaski ter našli petrolej, premog, baker, grafit in celo radij.

Petrolej in premog dokazujeta, da je nekoč v teh krajih bilo drugačeno, bolj toplo podnebje. Kaj je vzrok sprememb, niso točno ugotovili. Mogoče se je premaknila zemeljska os, mogoče je topel tok spremenil smer in je debeli led prekral razsežne pokrajine.

Glavno prometno sredstvo teh lednikov kraj je letalo. To je tudi edino sredstvo, kako prenasiati težke tovore na velike razdalje. Več kot vsak raziskovanje pove dejstvo, da je Wilkins preletel okrog leta 1930 prago v 22 urah, medtem ko je razisko-

valec Scott rabil za to cela leta velikanskih naprov. In današnja moderna letala?

Polarni kraji so tereni, na katerih bo v bodočnosti velik medkontinenitalni letalski promet. Morska pot od Londona do Tokia je dolga, skozi Sueški prekop 21.000 km, pot s sibirske železnice okrog 14.000 km, avionska pot pa le 10.000 km! Najkrajša pot iz Londona v Polinezijo pelje preko Spitzbergov, iz Londona v Kalifornijo preko Alaske. Pot iz Moskve v San Francisco ali iz New Yorka v Peking je pač najbližja preko severnega tečaja.

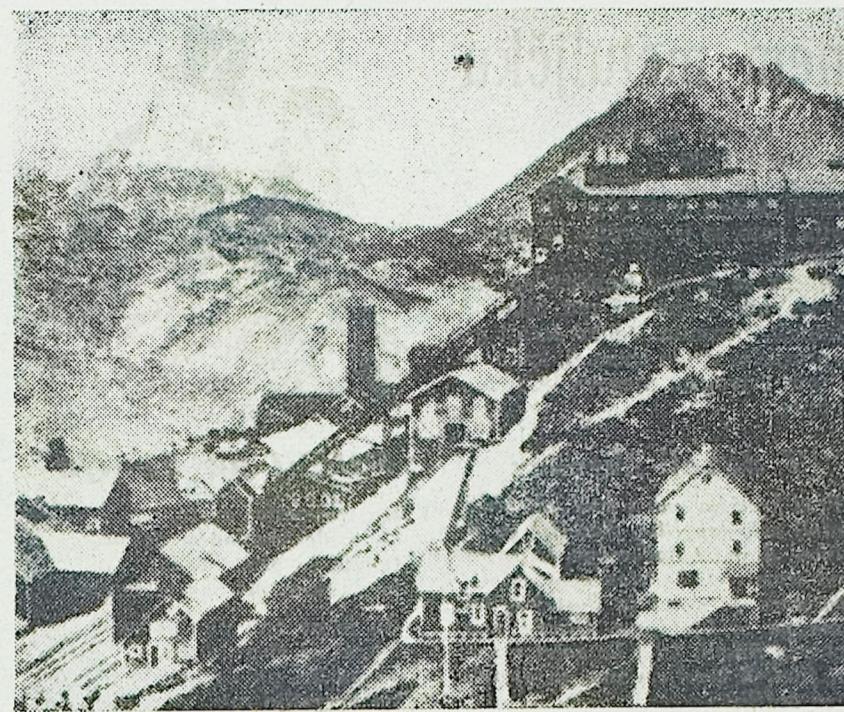
Polarni kraji, prav do severnega tečaja, so zemlja bodočnosti. Nepregledne črede soboljev najdejo v tunelih dovolj hrane, morja pa so izredno bogata na ribah. Na Alaski Amerikanec izkorisčajo polarni dan ter so zela dvigniti poljedelstvo. Če k temu še pristejejo bogastvo rud, petroleja in premoga ter strateško vemožnost predelov za letalske zvezze, lahko razumemo, da bodo novi priseljenici kmalu raziskali vse predele in jih objljudili. Moderna tehnika nudi človeku pomoč v borbi proti mrazu (centralno kurjava, gretje prostoročov s topnim zrakom in oblike, nepropustna za mraz). Nekoč so vsi raziskovalci trpela na škorbitu zaradi pomanjkanja vitaminkov. Danes to ne predstavlja nobene nevarnosti. Obstajajo redne zvezze z letali in z ledolomilci, številne radijske postaje držijo zvezce s kulturnim svetom tudi v najhujši zimici. Tako ni čudno, da nastajajo vedno nove naselbine in nova mesta ter da je na desetstočje ljudi tam našlo novo domovino.

Hitro, hitro draga, odlaci se končno!

DIAGNOZA IN TERAPIJA

»Vaša bolezen se kaže v dveh težkih simptomih: vročini in žeji.«
»O, gospod doktor, dajte mi prosim nekaj proti vročini, proti žeji se bom že sam boril.«

Velik rudnik antracita Barentsburg v Spitzbergih

TRETJA DIMENZIJA V FILMU

Danes govorijo v filmskem svetu največ o plastičnem ali tridimensionalnem filmu. Bistvo tega sistema je to-le: pri snemanju in projiciranju filma postavijo na snežalne kamere dosedanjega tipa poseben sistem leč, ki narobe prevrnjeni sliko spreminja v normalno. Tudi sistem zvoka je izpremenjen, tako da dobijo tako imenovani stereofonično gibljivi ton, ki se pojavlja pri projekciji tam, kjer je tudi nastal. Izdelali so tudi posebno projekcijsko platno, ki je dvakrat večje od dosedanjega in tako še bolj pričara iluzijo resničnega dogajanja, ker je platno nekoliko tudi ukrivljeno v globino. Pravijo, da lahko na to isto platno projicirajo tudi normalne filme. Treba je samo zamenjati na projektorju sistem Celoten sistem fotografskega in tonskega snemanja je izum francoskega tehnika Henryja Chetiena, ki je honorarni profesor na Sorboni v Parizu. Izum je pravzaprav zelo preprost, daje pa predstavo tretje dimenzije v tolikšni meri, da ustvarjajo igralci in predmeti na platnu vtič celote s publiko in da zvok spreminja akcijo. Globinska ostrina je jasna in tudi gledalcu s stranskimi sedežev nimajo vtisa izkrivljene projekcije, kar se je dogajalo pri dosedanjih normalnih filmih.

Vsi ljudje okoli filma pa nove pridobitve ne sprejemajo s simpatijami. Odpor se je ponekod pokazal.

V CIRKUSU

»Ali ste videli tisto ženo brez nog?«
»Seveda, poglejte jo, tamle sedi in krpa svoje nogavice.«

zal tudi pri gledalcih, ki pravijo, da rabijo za gledanje teh filmov močne živce, kajti če drvi n. pr. avto ali vlak na platnu, se zdi, da bo zapejal naravnost s platnu v dvorano na gledalca; če se igralci v filmu med seboj streljajo, se zdi, da streljajo naravnost v publiko.

Plastični film so ameriške filmske družbe zgrabile z obema rokama, kajti hollywoodski film preživila resno krizo. Vzrok te krize ni samo v umetniškem propadu, ampak tudi v resni konkurenči, ki jo dela filmu televizija. Zdaj pravijo v Hollywoodu, da pomeni pridobitev tretje dimenzije isto, kar je nekoč pomnila pridobitev zvoka, kar je vsekakor pretirano.

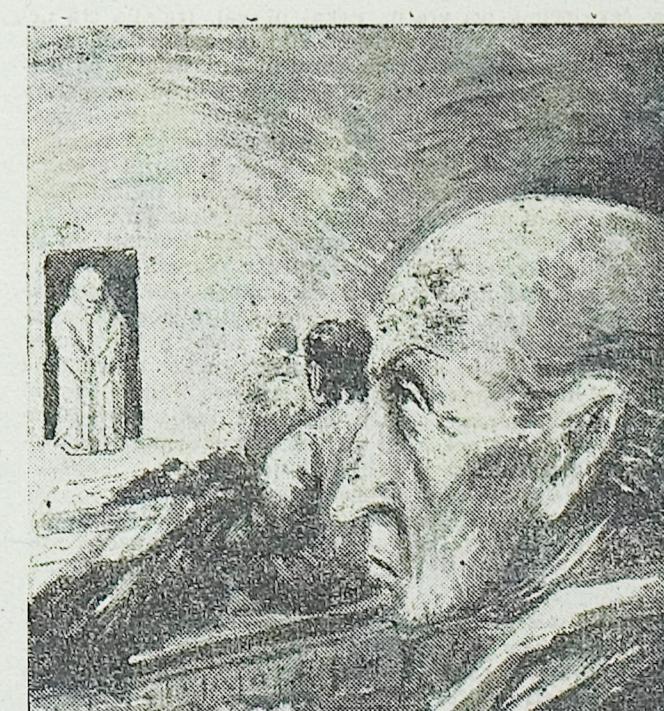
Ena izmed devetih največjih hollywoodskih filmskih družb, »20th Century Fox«, je sporočila, da bo do konca tega leta snemala same plastične filme. Tudi druga podjetja izpolnjujejo svoje sisteme za snemanje plastičnih filmov, toda nobeno ni pretrgal proizvodnje normalnih zvočnih filmov. Podjetje »20th Century Fox« bo uporabljalo za snemanje plastičnih filmov nov fotografiski in zvočni sistem, ki ga na kratko imenujejo »Cinemascop«. Mnogi strokovnjaki menijo, da je ta sistem do zdaj najresnejša pridobitev na področju plastičnega filma.

Razumljivo pa je, da zahteva snemanje plastičnega filma poleg posebnega optičnega in zvočnega sistema tudi nov način režije, ki bo moral upoštevati, da naj plastični film daje gledalcu čim večjo iluzijo prostornosti in resničnega dogajanja, toda ne sme ga izpostavljati nerealnim psihičnim obremenitvam.

spreminja v svinec ali pa uran v radij, a da mi pri tem nič ne sodelujemo.

»Vi torej mislite, da so oni že daleč pred nami v kemiji?«

»O tem sem prepričan. Saj imajo pri roki tako rekoč vse prvinske opeke. Vodik in kisik prav lahko dobijo iz morske vode. V teh ogromnih množinah morskega rastlinstva je dovolj dušika in ogljika, v globokomorskih usedlinah pa fosfora in kalacija. Kaj se ne da iz vsega tega narediti, če ima človek samo potrebno znanje in če je dovolj spremten?«

Iluzije in resnica

Italijanski finančni minister je rekel: »Povprečni dohodek italijanskega prebivalca je letno 190.000 lir. Ta stvilka ima globok človeški pomen in dokazuje, da je nepotreben pozivati italijanski narod, naj živi bolj skromno.«

Istega dne pa je rekel De Gasperi: »Poglejmo, kakšen je povprečni dohodek Italijana, preračunan v dolarjih in v primerjavi z drugimi državami. Vsak Italijan razpolaga s 260 dolarji letno, in to pomeni, da ima polovico toliko kot Franco, četrtnino toliko kot Anglež in komaj sedmino tega, s čemer razpolaga Amerikanec.«

xxx

Italijanska industrija avtomobilov in letal »Fiat« je imela po uradnih podatkih v zadnjih petih letih 15 milijard in 971 tisoč lir dobička. Skoraj celotna vsota je ostala v žepih dveh družin, ki imajo večino delnic »Fiat«.

xxx

V Torinu bi se moral začeti proces proti Catti Alessiu. Zanimanje za ta proces je bilo zelo veliko, kajti Catti ni nikje drug kot mož hčerkke predsednika italijanske vlade De Gasperi. In prav zaradi tega je bil proces — preložen. Res ne bi bilo ravno prijetno v predvolilni kampanji usmeriti javno pozornost v to odlično družino in jo omenjati v takih afierih. Vzrok preložitve procesa pa je zelo zanimiv: obtoženec advokat je bil zadržan, ker je kandidat monarchistične stranke.

Cesa pa je kri Alessio Catti? Obtožili so ga ponarejanja listin. Poglejmo, zakaj gre:

Bilo je leta 1946. V Torinu je general Trabucchi, kot predsednik »Komisije za potrditev partizanskih kvalifikacij« ugotovil, da imata dva znamna fašista partizanske legitimacije, pravzaprav potrdilo, ki ga je podpisal Catti, De Gasperijev zet. Na dokumentu je pisalo, da sta se ta dva borila v vrstah »Comitato Volontari Liberazione«, v resnici pa sta bila v vrstah nacifašističnih divizij »Littorio« in »Monterosac in sta se borila proti partizanom.

General Trabucchi je prijavil zadevo karabinjerjem v Torinu, ki so obtožili Cattiju, da je izrazita fašistična zločinka spremenil v partizana, ker je prejel od njiju pol milijona lir. Catti pa je trdil, da je to storil zato, ker sta mu bila prijetljiva.

Proces proti Cattiju so že večkrat nayaniali, toda vedno so tudi našli kak vzrok, da so ga preložili. Toda, čeprav proces ni bil, škandal je le bil. Časopisi so obširno pisali o sumljivem odlašanju tega procesa. Razen tega so na turinskih ulicah izbesili lepake, na katerih je bradati De Gasperijev zet v družbi z znamenitim demokristjanskim vodjem Pistoia Enniem, katerega so pred nedavnimi obsodili zaradi izsiljevanja, falsifikatov in prevar ...

(8)

»Bogme, lahko tudi ves mesec,« je rekel Scanlan. »Še nikdar nisem tako globoko zaspal, razen takrat, ko me je Mickey Scott položil v šesti rudi na pod pri nekem matchu v Filadelfiji.«

Oblekli smo se in se umili, kajti imeli smo vse na razpolago, kar potrebuje civiliziran človek. Toda vrata so bila zakenjena in bilo je jasno, da smo bili začasno ujetniki. Ceprav ni bilo opaziti nikakršnih aparatov za zračenje, je bil zrak naravnost odličen in smo ugotovili, da je prihajal iz luknje, ki so bile v zidu. Nekje je moral biti tudi nekakšna naprava za centralno kurjava, zakaj temperatura je bila kar prijetna, kljub temu, da ni bilo videti nikjer nobene peči. Zagledal sem tedaj na zidu nekakšen gumb in sem nanj pritisnil. Bil je to zvonec, kot sem domneval, kajti vrata so se takoj odprla in nizek ter temnopolen človek, oblečen v rumeno haljo, se je prikazal na pragu. Vprašujoče nas je pogledal s svojimi velikimi, rjavimi in prijaznimi očmi.

»Lačni smo,« je rekel Maracot; »ali bi nam prinesli kaj hrane?«

Človek je zmajeval z glavo in se smehljal. Bilo je očividno, da ni razumel niti ene besede.

Scanlan je poskušal svojo srečo s kopico besed iz ameriške latovščine, toda tudi te so bile sprejete z istim začudenim smehljajem. Ko sem pa jaz odprl usta in vtaknil noter prst,

je naš obiskovalec krepko priklimal in nekam odhitel. Deset minut kasneje so se vrata odprla in dva v rumeno oblečena postrežnika sta se pojavila, potiskajoč pred seboj mizico. Če bi bili v Baltimore hotelu, ne bi bili imeli boljše postrežbe. Na mizi je bila kava, vroče mleko, žemlje, nadvise okusne ribe in med. Pol ure smo bili tako zaposleni z jedjo, da nismo imeli časa, da bi se vprašali, kaj jemo in odkod vse dobre. Po tem času sta spet prišla oba postrežnika, odnesla mizo in skrbno za seboj zaprla vrata.

»Ščipam se, da sem že ves črn in moder,« je rekel Scanlan. »Ali smo se nasrkali opija in sanjam ali kaj? Čujte, doktor, vi ste nas spravili sem doi in menim, da je vaša dolžnost, da nam poveste, kako vi gledate na vse to.« Doktor je zmajal z glavo.

»Tudi za mene je to kot nekakšen sen, toda čudovit sen!« Kakšna zgodba za naš svet, če bi jo samo lahko poslali tja!«

»Ena stvar je jasna,« sem dejal, »v tej legendi o Atlantiči je brez dvoma precej resnice in nekaj prebivalcev le-te si je moralno na prav čudežen način rešiti življenje.«

»No, prav tudi če so uspeli rešiti si življenje,« je vzkljuknil Bill Scanlan, praskajoč se po debeli glavi, »naj me vrag vzame, če razumen, kako so prišli do zraku, sveže vode in ostalih stvari. Ce bi bistale smešna prikazen z brado, ki smo jo videli sinoči, vsaj prišla sem in nam vse to razjasnila.«

»Kako naj nam pove, če pa imamo skupnega jezika?«

»No, se bomo pa poslužili naših lastnih opečanj,« je dejal Maracot. »Eno stvar lahko že sedaj razumem. In to mi je povedal med, ki smo ga imeli pri zajtrku. To je bil sintetični med, o tem ni nobenega dvoma, torej med, kakršnega smo se naučili izdelovati na zemlji. Če imajo torej sintetični med, zakaj ne bi imeli tudi sintetične kave ali pa moke? Molekule elementov so kot opeke in te opeke ležijo vse okoli nas. Treba je samo, da se naučimo izvleči gotove opeke, včasih zadostuje, da vzamemo samo eno, da bi dobili čisto nov snov. Iz sladkorja dobimo tako škorb ali pa alkohol in to samo s gotovim premikanjem teh opek. In kaj pa jih premika? Toplota. Elektrika. Verjetno tudi druge sile, o katerih pa se nič ne vemo. Nekatere teh opek se primikajo same od sebe in tako se radij

Pravljica o porednem metuljčku

Metuljček Belček je bil še mlad in neizkušen metuljček, zato je njegova mati Belinka zmerom letala z njim, da bi ga obvarovala nezgod.

Sonce je prijazno sijalo na zeleno trato, ki je bila vsa posuta s pisansim cvetjem. Belinka je vodila Belčka od cveta do cveta in ga učila, kako naj srka sladki med iz cvetnih čaš. A Belček je bil kmalu sit in je začel letati vse više in više.

»Nikar ne letajo tako visoko!« je zaklicala Belinka. »Tvoja krila še niso tako močna!«

»Ej, saj ni res! Močan sem in velik, ne gre, da bi se te zmerom držal za krilo! Zdaj pojdem v svet, da si poiščem srečo!«

»Nikar ne hodi, Belček, premlad si še!« je prosila Belinka, a Belček je ni hotel ubogati. Erfotil je zdaj sem zdaj tja, in Belinka je letala za njim in mu prigovarjala, naj vendar uboga. A vsi dobri nавeti so bili zmanjšani, ker je Belinka bila že stara, ga kmalu ni mogla več dohajati. Sustila se je na zemljo, sedla na rožni grm in žalostno pobesila krila.

»Ej, lepo mi je tukaj,« se je veselil Belček, ko je letel čedalje više in više. Daleč, daleč pod njim se je razprostiral cvetoči travnik; bilo mu je, kakor bi ga nesel oblak sladkega vonja cvetlic. A zdaj je opazil, da se mu naglo bliža nekaj velikega, temnega. Preden je vedel, kako in kaj, se mu je tista temna stvar tako približala, da jo je grozo spoznal. Bila je sraka. Belček je dobra vedel, da mu utegne sraka postati nevarna, saj ga je bila dobra Belinka, dostikrata poučila o sovražnikih lahkokrilih metuljev. Belček se je hitro začel spuščati na zemljo, češ, na cvetočem travniku se lahko skrijem, zakaj majhen sem, in, če bom mirno sedel na cvetu marjetice, me sraka še opaziti ne bo mogla. — A razdalja med njim in sraku je postajala manjša in manjša. V smrtnem strahu je Belček zaklical:

»Mamica, pomagaj mi! Pomagaj mi, mamica!«

Belinka, ki je še vedno žalostna sedela na rožnem grmu, je slišala sinkove klice na pomoč. Hitro se je vzdignila in više in kmalu zagnala Belčka ter spoznala nevarnost, ki mu je grozila. Nekaj jo je stisnilo za srce, hotela je zavpiti, a ni mogla. V naslednjem trenutku se je zagnala proti sraki in ji zaplesala tik pred kljunom. Sraka je zinila in

že je izginila Belinka v njenem požrešnem žrelu.

Sraka je bila prepričana, da je požrla tistega metuljčka, ki ga je lovila, zato se je obrnila in zletela drugam.

Belček se je ves izmučen spustil na travnik. Krila so mu bila od trudnosti otrpnila. Velika žalost ga je prevzela, ko je spoznal, kako se je ranj žrtvovala njegova ljubljena mamica.

V deželi škratov

Pred kratkim smo v naši šoli prvič gledali zelo lep film. Razvijal ga je Intihar Alojz iz Bočkovega, ki je bil pred tremi leti še učenec naše šole. Aparatu je dobil iz Postojne, tri filme pa iz Ljubljane. Učenci smo nestrpno čakali, kdaj bo začel razvijati film. Z veseljem smo ga gledali in se čudili.

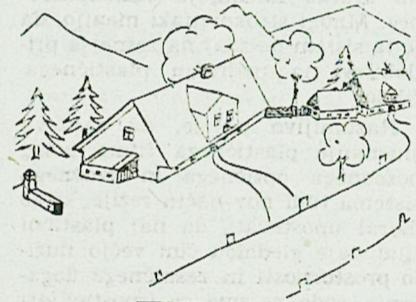
Meni je bil najbolj všeč film »V deželi škratov«. Škratje so imeli dom med dvema skalama. Tudi dobrega čuvajo so imeli, da je čuval dom in škrate. Nekoč pa je dobil veliko uš in vsak dan jih je bilo več. Njegovi priatelji so to opazili in se pripravljali na boj. Za orožje so jim služile zaponke, igle in šivance. Neki škrat je imel čudežno tekočino, ki so se zaradi nje uši zmanjševale in povečavale. Vse so zatrlji, le ena je še ostala. Bila je tako velika, da je požrla psička. Psiček se je od bolečine valjal v trebuhi in praskal z nožico. Uš pa je zakričala in psiček je skozi uš ušel. Otroci škratov so vse to videli, se zbalili in zbežali pred veliko ušjo. Uš pa je zlezla kraljici škratov na glavo. Hrabri škratje so se pognali v boj. Na čebelici se je pripeljal tisti škrat s čudežno tekočino. Brizgnil je strap na uš in uš se je takoj zmanjšala.

Kraljiva je bila rešena. Priredila je veliko pojedino in vsi škrati so se lepo gostili.

(Napisal
KNAP JOŽE, učenec V. razreda
osnovne šole iz Podslivnice)

RESITEV UGANK IZ PREDZADNJE STEVILKE

LEŠNIKI: 143) noč, 144) dan, 145) igla, šivanka, 146) koledar, 147) obleka, 148) senca.

Narisan: Berto Rupnik
Strmca (Postojna)

Ptički se ženijo

Ko trobentice cveto, ko pride pomlad v deželo, takrat se ptički ženijo, hej, takrat pri nas je veselo!

Ko je na travniku še rosa, takrat se zberejo vsi, od palčka pa do kosa, vsi žvrgolije mi.

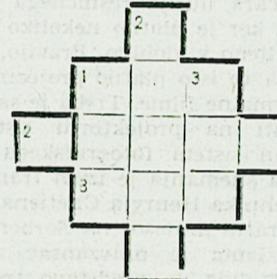
Pogache in slastne pečenke je tamkaj na pretek in brhke ptičje ženke na mizo nosijo jed.

Le tihi in pridni bodimo, saj to je svečani čas, da jih ne preplašimo, da ne uidejo od nas!

No, ko pa konec je ženitve te, in ko odhajajo ženice in možje se pripazi v drobne srčke težka skrb za mladičke.

(Napisal
MIRO VADNJAL,
dijak iz Hrastja)

Pionirska križanka

(Sestacil Štefančič Anton, uč. V. razred. osn. šole Rakek)

Vodoravno: 1) časomer, 2) večja poljska ptica, 3) žensko ime.

Navpično: 1) časomer v mnogini, 2) reka v Sloveniji, 3) žensko ime.

Lešniki

154) Okrogel striček noč in dan potuje, kar pol sveta naenkrat prepotuje.

155) Cez vso zemljo se je razlila, vendar nikogar ni zmočila.

Težava je prav v tem, da jih ne moremo objaviti, sem odgovoril. »Pri moji veri, jaz mislil, da bi spravili ves svet pokonci, če bi le mogli nazaj. Toda kaj hoče spet od nas?«

»Starec želi, da tudi vi poskusite, doktor.«

Maracot se je postavil na zaznamovanoto mesto in njegovi silni ter ostroumni možgani so dovršeno prenesli njegovo lastno sliko. Nato smo ugledali Mandino sliko in potem drugo, ki je predstavljala »Stratford« v trenutku, ko smo ga zapuščali.

Manda in star modrec sta oba zadovoljno prikimala, ko sta zagledala ladjo, in Manda je s širokim zamahom svojih rok pokazal najprej na nas in nato na zaslonilo.

»Rada bi, da jima vse povem,« sem vzkliknil. »Želite, da jima v slikah prikažemo, kaj smo in kako smo prišli sem.«

Maracot je prikimal Mandi v znak, da ga je razumel in je začel takoj pošiljati slike o našem potovanju na platno, ko je Manda dvignil roko in ga prekinil. Na njegov ukaz sta postrežnika odnesla nekam zaslonilo in oba Atlantika sta nam namignila, naj jima sledimo.

Stavba je bila velikanska in šli smo skozi nešteto hodnikov, dokler nismo končno dosegli v prostrano dvorano s sedeži, razporejenimi kot v kakšni predavalnici. Na eni steni je bilo veliko zaslonilo, ki je bilo prav tako, kot smo ga že prej videli. Pred njim je bila zbrana množica najmanj tisoč ljudi, ki nas je pozdravila s prijaznim mrmljanjem, ko smo vstopili. Zastopana sta bila obo spola v vseh stariostnih dobah, moški so bili temnopolti in bradati, mlade ženske so bile lepe, starejše pa dostojanstvene. Nismo imeli veliko časa, da bi jih opazovali, zakaj odpeljali so nas v prvo vrsto sedežev. Nato so odvedli Maracota na oder pred zaslonilom, luči so se ugasnile in dali so mu znak, naj prične.

In Maracot je odlično odigral svojo vlogo. Najprej smo videli našo ladjo, kako plove po Temizi in med radovedno publiko je zašumelo, ko je prvič zagledala sliko pravega

Zdaj pa se moram prav lepo zahvaliti moji malo prijateljici Milki Otoničar za lepo mucko, ki mi jo je poslala! Čujte, kako pridni so pionirji in pionirke iz Pionirskega odreda pri Sv. Trojici!

Dragi stric Miha!

V »Naši ženki sem dobila vzorce za razne igracke. Nekaj pa sem si jih sama izmisnila. Sedaj delam: mucke, zajčke, medvedke, račke in lisice. Dragi stric Miha, ker Te ima naš pionirski odred prisrčno rad, Ti mucko poklanjam v znak ljubezni. — Vse živali bom napravila tudi za okrajno pionirsko tekmovanje! Lep pozdrav

Otočnikar Milka,
uč. IV. razred. osn. šole,
Hribarjevo pri Sv. Trojici

Ljuba Milka in vsi ostali mali prijatelji iz Sv. Trojice! Še enkrat prav lepa hvala! Stric Miha je zelo vesel, ker vsi tako pridni dopisujete! In če boste ostali še naprej tako pridni, bom še bolj! Lepo pozdravljeni!

Petrovčič Justa iz Planine pri Rakcu pa je takole napisala:

Dragi stric Miha!

Sporočam Ti, da mi najprej pogledamo v Jadran, če je kdo ed nas v njem. Tudi jaz bi rada enkrat videla natiskano moje ime, za to Ti danes pišem. Zmeraj rada prebiram Tvoj kotiček. V našem razredu rešujemo tudi križanke iz Pionirskega lista. Imamo tudi šolsko knjižnico. Vsak teden si izposodim novo knjigo. Pionirji hedijo tudi na prostovoljno delo na prestor, kjer bo stal spomenik padlim borcem. Prejmi tople pozdrave od vseh planinskih pionirjev!

No, ljuba Justa, danes se ti je izpolnila želja, kajne? No, ali zdaj vidiš natiskano svoje ime? Veš kaj, Justa, če mi boš še velikokrat pisala in če bi boš poslala kakšno lepo povest, spis, ali kaj podobnega, pa boš kaj takega še veliko, velikokrat doživel!

Pa ne samo naša Justa, še vse polno je pionirjev in pionirk, ki pravijo, da radi prebirajo naš kotiček! Čujte, kaj je napisala naša nova znanka iz Senožeč, Lenka Rebul!

Dragi stric Miha!

Danes sem tudi jaz sklenila, da

KRIŽANKA:

Vodoravno: 1) mir, 4) Osp, 7) Amerika, 9) meso, 10) on, 11) in, 12) krpa, 13) lipa, 15) um, 16) oko, 17) aha.

skem Jadranu. Ze v šoli sem ne-

Navpično: 1) marnilo, 2) īmenik, 3) res, 4) o, i, 5) skopuh, 6) Panama, 8) roka, 14) Po.

modernega velemesta. Nato se je prikazala zemljepisna karta, na kateri je bilo začrtano naše potovanje.

Nato smo videli našo jekleno kabino z njenimi privravami, ki so jo pozdravili navzoči z zadovoljnim mrmljanjem. Videli smo se sami sebe, kako se spuščamo in kako se približujemo robu brezna. Potem pa se je prikazala na platna pošast, ki nas je ugonobil. »Marax! Marax!« so zavpili ljudje, ko se je prikazala zverina. Jasno je bilo, da so jo že poznali in da jim je vlivala velik strah. Med gledalcij je zavalovalo od nemira, ko je zver začela obdelovati našo žico in vzdih groze je šel skozi množico, ko se je žica pretrgala in ko smo začeli toniti v prepad. Če bi jim en mesec pripovedovali, jim ne bi mogli tako jasno prikazati naše nesreče, kot v tej polurni predstavi.

Po končani predstavi so nam prisotni na vse mogoče načine izražali svoje simpatije. Zbirali so se okoli nas in nas trepljali po hrbitu, da bi nam tako dali razumeti, da smo dobrodošli. Predstavljal so nas nekatere od svojih poglavjarjev, ki so bili po vsem videzu voditelji samo zaradi svoje modrosti, kajti izgledalo je, da so vsi pripadali samemu družbenemu razredu in so tudi bili skoraj vse enakooblečeni. Moški so nosili svetlorumene tunike, prepasane s pasovi, in obuti so bili v visoke škorne iz luskastega, čvrstega usnja, ki je bilo narejeno iz kože kakšne morske živali. Ženske so nosile krasne, široke halje v klasičnem stilu, v vseh odtenkih rdeče, zeleni in modre barve, okrašene z mnogimi biseri ali s svetlikajočimi se bisernimi školjkami. Marsikatera med njimi je blestela v nadzemeljski lepoti. Bila je ena med njimi — toda nima smisla, da bi med to svoje pripovedovanje, namenjeno javnosti, vtikal svoja osebna čustva. Dopustite, da vam samo povem, da je bila Mona edina hčerka Scarpe, enega od voditeljev tega naroda, in da sem od prvega dne najinega srečanja bral v tujenih temnih očeh izraze simpatije in toplega prijateljstva, ki so mi segali globoko v srce, kot so najbrže tudi moja hvaležnost in moje občudovanje močno ganili njenega potrebnega, da bi sedaj kaj več povedal o tej čudoviti ženski.

Kakšno blago potrebujemo v gospodinstvu

Blago za posteljno perilo, zaveso, pohištveno blago in prte

Pisali smo že o pohištvu v našem stanovanju. Zdaj pa si oglejmo še tekstil, ki napravi poleg pohišta lahko prijetno vzdružje, zlasti če težke, temne prevleke zamenjamamo z latikim, svetlim blagom. Tako postane tudi tekstil v naši stanovanjski kulturi važen činitelj.

Poglejmo samo v nova, moderna stanovanja, kjer je kuhinja združena v dnevni prostorom. Če ta prostor ločimo z lepo zaveso, dobimo prijeten in domač prostor in nihče ne bo slutil, da se za zaveso skriva kuhinja. Tudi če v kaki družgi sobi ropotijo (kovčke) zagrňemo z zaveso, jih prav dobro maskiramo.

Toda v gospodinjstvu ne uporabljamo samo zaves. Važna postavka je posteljno perilo. Do nedavna so uporabljali v ta namen le platno, zdaj pa ga je spodnji bombaž, ker je cenejši. Bele bombažne tkanine dobimo še kar po zmerni ceni, medtem ko je bombažni damast še vedno grecej drag, čeprav je mnogo trpežnejši. Pred leti se je za posteljno perilo uveljavilo barvasto blago. Pravijo, da je bolj praktično in da se postelja ne zdi tako bolniška. Seveda bo pri tem odločal okus posamezne gospodinje. Pri nas se sicer po trgovinah dobi, toda za posteljno perilo je preok.

Za pernate blazine moramo imeti neprodušni inlet. To bomo dosegli tako, da ga operemo in na

notranji strani nataremamo s parafinom.

Pri blagu za žimnice je bolje, da ne varčujemo ter da kupimo blago, ki je vsaj pol laneno. Tudi za kuhiške brisače je najbolje, da so platenne, in sicer iz nebeljenega lanenega platna, ki ne pušča na posodo vlakenc in so trpežne.

Za brisače se uveljavlja frotir. Vendar so nekateri mnenja, da se je v tenko, laneno brisače veliko prijetnejše brisati. To je pač stvar osebnega okusa.

Ko kupujemo prt, moramo vedeti za kaj in za kakšno mizo ga bomo rabile. Za kuhinjo so zelo priporočljivi prti z pološčenega platna. Res je, da so dragi in da se nam izdatek pri nakupu pozna, vzlič temu pa se izplača. Takih prtov ni treba prati, trajajo pa tudi nekaj let. Za dnevne sobe vzamemo prte modnih barv, kjer pa so otroci, kupimo še prt iz plastične mase, da ga ne treba vsak dan menjati. Na prt iz plastične mase pa moramo paziti, ker je zelo občutljiv za vročo posodo in za posodo z ostrimi robovi.

V trgovinah vidimo že prav lepo pohištveno blago in blago za zaveso. Pri nakupu je samo vprašanje denarja, s katerim razpolagamo. S pohištvenim blagom stanovanje zelo poživimo, bodisi da ga porabljamo za stranske dele pri zavesah, za posteljna pregrinjala, fotelje, kavče itd.

Pri zavesah pa moramo paziti, kako jih bomo zaščitili pred močnimi sončnimi žarki. V stanovanjih, kjer ni rolet ali kakšnih drugih zaščitnih zaves, si pomagamo tako, da naredimo zaščitne zaves iz temnega, prosojnega papirja. V prostorih, kjer je zrak vlažen, kot v kuhinjah in kopalnicah, naredimo zaves iz plastične mase (polivinila). Take zavesi niso občutljive za vlagino in dajejo lepo svetlobo.

Končno povejmo še nekaj besed o preprogah. Pozimi jih imamo zelo radi, ker napravijo sobo toplejšo, poleti pa jih raje pospravimo, ker se v njih nabira le prah. Za predsobe, dnevne sobe in kuhinje je zelo priporočljiv linolej. Dobimo tudi preproge iz plastične mase, ki po ceni sicer ustrezajo, o trpežnosti pa še ne moremo govoriti. Vsekakor pa je za trpežnost predpogoj gladek pod. Ce obložite s takimi preprogami večje ploskve, je bolje, da vam to napravi strokovnjak.

Obleka in jopica v istega tenega, volnenega blaga. Obleka ima našite okraske na ramah, jopica pa na žepih. Sicer je kraj obleke enostaven, toda zelo učinkovit.

8. maj - mednarodni dan Rdečega križa

Mednarodni dan Rdečega križa — 8. maj — praznujejo vsako leto po vsem svetu.

Tudi naš Rdeči križ se bo pridružil temu slavlju, ki bo posebno slovensko letos, ko obhajamo 125. obljetnico rojstva velikega humanista in ustanovitelja Rdečega križa Henryja Dunata.

Henry Dunat se je rodil v Franciji leta 1828. Že v svojih mladih letih je dobro spoznal grozote vojne in kruto usodo ranjenih vojščkov na bojiščih, kiso ostali brez sleherne pomoči prepričeni na milost in nemilosrost sovražniku, ter vojnih jetnikov, ki so ostali brez vsake povezave s svojimi.

Z velikim trudom in naporom je dosegel sporazum med vojskujočimi se narodi, da so dovolili pobirati ranjene vojake na bojiščih. Kot znatenje sanitete službe je bila rdeča zastava, v noči pa rdeča ljud.

Leta 1863. je bila ustanovljena v Ženevi, po njegovi zaslugu, Mednarodna organizacija Rdečega križa, kjer so sprejeli pravila za pomoč in zaščito, ki jo Rdeči križ nudi ranjenecu, bolnikom in beguncem med vojno ne glede na narodnost. Znak te organizacije je rdeči križ na belem polju.

Organizacija Rdečega križa se je postopoma širila po vsem svetu. RK nastopa v vojnih letih kot pomočnik zdravstvene službe, v mirnih letih pa zbirajo prostovoljne prispevke za pomoč neprekobilnim otrokom in odraslim.

Rdeči križ socialistične Jugoslavije sepo svojem načinu dela in po končnem cilju svojega delovanja popolnoma loči od RK stare Jugoslavije, ki je delil svojo pomoč v obliki miločne siromasnih ljudem. Naš RK pomaga tistemu, ki ima iz kakršnikoli razlogov pravico do pomoči, sicer pa je to vprašanje naša vlada že rešila z vrsto zakonov za zaščito delovnega ljudstva. Danes je glavna aktivnost RKJ usmerjena v zdravstveno delovanje pri skrbi za ljudsko zdravje ter usposabljanje širokih množic v zdravstveni službi.

Tudi naš Rdeči križ sledi vzhledu naše socialistične domovine ter ima težnje za zdravstveno vzgojo našega prebivalstva.

Zato se danes vsi s hvaležnostjo spominjam tistega, ki je dal prvo pobudo za ustanovitev te organizacije in katerega spomin ne bo nikdar umrl, velikega Henryja Dunata.

Teden borbe proti TBC
bo od 10. do 17. maja

Kot po vsej Sloveniji bo tudi pri nas teden borbe proti tuberkulozi, in sicer od 10. do 17. maja.

Teden borbe proti TBC, ki ga je že lansko leto organiziral Rdeči križ v koprskem okraju, je imel velike uspehe. Predvsem je dokazal, da naše ljudstvo čuti potrebo po organizirani borbi proti jetiki. Glavni udarek te akcije bo v preventivnih ukrepilih (obiski in prijave bolnikov

TBC, asanacija stanovanjskih prostorov, pregled socialnega stanja) in v nabiralni akciji za gradnjo protituberkoloznega dispanzera. Tudi k tej akciji so pristopili že lani. Tačko je RK zbral v ta namen 1 milijon din. Svet za zdravstvo v Kopru pa je prispeval 4 milijone. Zdaj so delujejo pri tej akciji poleg RK in Protituberkolozne sekcije še druge organizacije, kot ženska in mladinska organizacija, Zveza borcev, Zveza VVI in sindikati.

Teden matere in otroka bo od 1. do 7. junija

Teden matere in otroka bo tudi letos v času od 1. do 7. junija. Glavni poudarek tedna bo na naši družini, posebno še na skrbi vse družin za mater in otroka.

V okviru okrajev bodo organizatorji akcije skupno Zveza prijateljev mladine ter Odbori za zaščito mater in otrok. Kjer teh Zvez prijateljev mladine še ni, bodo iniciativni odbori okraju pionirski sveti. Vsi ti se bodo povezali z množičnimi organizacijami, takor tudi po upravnih linijih s sveti za zdravstvo in prosveto.

Način realizacije in podrobnejšo izvedbo tega tedna bodo popolnoma prepustili lokalnim faktorjem in organizatorjem. Njihova naloga pa je, da vršijo propagando za ta teden, zasedajoče zanimanje zauj na terenu ter pišejo o problemih s področja zaščite matere in otroka v lokalno časopisu.

Da bo pečenka okusna

Ni vseeno, kako meso pečemo. Dobra pečenka mora biti mehka, hrušasta in rjava, vendar ne začigana. Da bomo to dosegli, se ravnjamo po temelju nasvetu:

Pečenco dobro razgrejemo, da se bo na mesu takoj napravila skorja in zadrževala mesni sok, ki daje pečenki dober okus in redilno vrednost. Zato pa mesu med peko nikoli ne prebadajmo z viličami, temveč ga obračajmo z lopatico ali z dvema kuhalnicama. Pri polivanju pečenke ne varčujmo z mastjo! Le pri tolstih perutnini ali pri svinjini nam mast ni potrebna, ker jo meso samo dovolj izloža. Toda zato meso, ki mast samo izloča, polivamo s prav to mastjo in kožo na več mestih tudi prebodem, da čim več masti odteče, koža pa postane hrustava.

Pečenko, naj bo kakršnaki, obrnemo šele, ko je že mehka. Čisto mast odlijemo, tako da je ostane samo malo. Pečeno perutino poškrabimo, ko je že pečena, z mrzlo vodo.

Se en nasvet: pljučno pečenko, divjadi, golobe itd. so včasih pretikali s slanino. Sodobna kuhišnja pa to zavrača, ker na prerezanih mestih odteče okusni mesni sok. Slanino pa novem v mesu privežemo.

Ce je meso že mehko, pa še nima prave barve, ga malo potresemo z drobinami. V nekaj minutah se ho

Kako čistimo pohištvo

Politirano pohištvo očistimo najbolje z mehko kropo, kote pa izprashimo s čopičem. Če hočemo pohištvo osvežiti, ga zdrgnemo s srmnim usnjem, nato ga namažemo zelo tenko z loščilom in ga takoj zdrgnemo z mehko kropo. Če ima pohištvo svetle madeže, le-te nadrgnemo s kašo, ki smo jo napravile iz cigaretnega pepela in olja. Ko se kaša na madežu posusi, pohištvo dobro osvetlimo.

Pleteno pohištvo čistimo s krtačo, če pa je potrebno temeljitega čiščenja, ga osvežimo z milnico, ki ne vsebuje sode, nato ga pa izpreremo z mrzlo vodo. Pleteno pohištvo sušimo na zraku, toda nikdar na soncu ali pa pri peči.

Lakirano pohištvo brišemo s krpa, kadar pa je zelo zamazano, ga čistimo z mlačno vodo, ki smo ji dodali nekoliko petroleja. Do suhega zbrisemo lakirano pohištvo z volneno kropo, in sicer brišemo v krogih.

Usnje, s katerim je tapeciran stol ali kakšen drug kos pohištva, je tudi treba večkrat očistiti. Usnjene fotelje vedno izstepam spodaj, usnje pa zbrisemo z mehko kropo in ga namažemo z dobrim loščilom. Ko je loščilo suho, ga osvetlimo z zelo mehko krtačo ali z volneno kropo. Tako čistimo usnje, ki ima lesk. Usnje brez leska pa nataremamo z mešanicami olja in enakega dela kisa in sicer zelo tenko. Nato zdrgnemo z mehko kropo.

Tapecirano pohištvo, kavče, fotelje in stole bi seveda najlepše očistile s sesalcem za prah. Tapecirani stvari ne smemo prevečkrat izstepati, niti ne premočno. Bolje je, da delo opravimo s krtačo, izstepam pa samo na narobni strani. Ce so kavči ali fotelje zelo prašni, jih pogrnemo z vlažno kropo, ki smo jo namočile v kisovo vodo in dobro očele. Nato izstepam na narobni strani. Kavče ali fotelje, ki so tapecirani s plišem ali celo s svilo, pa sploh ne izstepam, ampak le čistimo s krtačo. Za pliš je zelo priporočljiva čista, vlažna krpa, s katero drgnemo po blagu kot s krtačo.

Pri velikem čiščenju moramo zbrisati tudi vso notranjščino pohištva. To naredimo z malo vlažno kropo, in sicer ne na preveliki ploskvi naenkrat, ker moramo hiteti s suho krpo, da les čim prej osušimo.

Prvo kihanje najavlja nahod. Izdejite nekaj limoninega soka v pest in močno potegnite v nos. Čez četr ure ponovite.

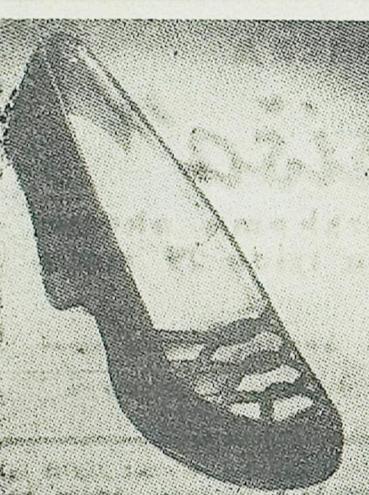
Dobra pijača za hladne dni. V lonček stresemo žlico sladkorja, skodelico vode in zavremo. Nato dolijemo dobrega vina in vroče serviramo.

Medeninaste predmete lepo čistimo s kisom in soljo.

Ce želite, da bo sol v solniku ostanala suha, ji dodajte nekaj zrn riže.

Za našo šolsko mladino. Obleka za dečka sestoji iz žametastega suknja, ki je hlač iz volnene tkanine. Suknje je bolj ohlapen, da lahko nosi pod njim pulover. Deklica ima karirasto krilo z velikimi žepi in enobarvno blazo, ki se zapenja dvovrstno.

Popoldanski ali večerni čevlji iz črnega semiša

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

ISISAS (SCIATICA) — POGOSTA BOLEZEN

(Nadaljevanje in konec)

Glavni znak tega obolenja je bolečina, ki se v večini primerov začne v križu in izzareva navzdom v desni ali levu spodnji ud. Bolesina se lahko pojavi ostro, nenačoma, ali pa postopoma in narašča vedno bolj. Zelo pogosto nastopajo te bolečine v napadih, med katerimi je lahko daljša ali krajska doba, ko bolnik nima prav nobenih težav. Približno polovica bolnikov bo povedala, da so se težave prvič pojavile ob kakem večjem telesnem naporu, n. pr. dviganju bremena, ali pa že samo pri vrvnavanju iz predklona. Pozneje napadi pa se lahko pojavijo že iz manjšega vzroka, n. pr. pri obratu trupa. Bolesine so včasih zelo hude in vsak nepriveden gib jih še zaostri. Obračanje v postelji je zelo previdno in počasno, vsako kašljanie ali kihanje bolečine poveča. Bolnik hoče čim bolj razbremeniti živce od pritiska, zato se drži sklonjen na prej, bolečo nogo drži skrčeno, hodi z veliko težavo in se z rokami opira na zdravo stegno. Včasih cuti v nogi neko ščemanje, mravljenje, včasih tudi šibkost stope, ki ga »slabo drži«, kot se izraža.

Zdravnik bo pri pregledu ugotovil, da hrbitenica ni naravno oblikovana, da je njena gibljivost manjša in boleča, da je dvig iztegnjene bolene noge zelo bolč, ker se pri vsem tem pretisnjeni živec še bolj nagnja preko štrelega mesta v hrbitenici. Ce bo zdravnik pritisnil zadaj na bolno

Dr. M. K.

TELESNA-VŽGOJA

Bogat prvomajski program v koprskem okraju

Prvega maja so bile v koprskem okraju številne športne prireditve. Najbolj agilni so bili v Piranu, kjer so bila razen nogometne tekme tudi tekmovanja v namiznem tenisu in odbojki. Piransko nogometno moštvo je imelo v gostih celovški KAC. Čeprav so bili Celovčani favoriti, so domačini presestljivo zmagali z rezultatom 5:2 (4:0). Gostje so popolnoma razočarali, zlasti obramba in krilska vrata, dočim so Pirančani prevladovali zlasti v tehničnem pogledu od vratarja do napadalnih igralcev, ki so pokazali veliko iznajdljivost pred vratni Celovčanov.

Na jadralnih tekmacih v Kopru je zmagal v 1. skupini Fausto Busani na »Pionirju«, drugi je bil Džaka Francesco na »Nengu«, tretji pa Zetto Giovanni na »Pionirju«. V drugi skupini jadrmice je zmagal Ivan Vovk, drugi pa je bil Alojz Prinčič.

V Kopru so bile tudi velike motorniške tekme, ki so se jih razen dirkačev iz Slovenije udeležili tudi M. V.

Postojna se pripravlja na »Titovo šafeto«

Na seji telovadnega odbora »Partizana« so sklenili, da bodo 19. maja, ko bodo tekli šafete skozi postojnski okraj, organizirali 2 glavni in 2 stranski proggi. Prva glavna proga Koper-Ljubljana bo tekla po našem okraju 31 km. Tekaci bodo ob 11. uri in 15 minut prevzeli štefetno palico na Razdrem in jo predali okraju Ljubljana-okolica ob 10. uri 49 minut v Grčarevskem vrhu pri Logatu. Druga proga bo povezala Črnomelj s Planino in bo tekla po našem okraju preko Bloške police, Cerknice in Rakeka do Planine. Ob 13 uri in 17 minut se bo pridružila proggi iz Kopra v Planini.

Lokalni proggi Ilirska Bistrica-Poštovna (Odhod iz Ilirske Bistrici ob 9. uri 55 minut, prihod v Postojno preko Knežaka, Zagorja in Pivke ob 12. uri 15 minut) in Babno polje-Grahovo (Odhod okrog 10 ure, prihod v Grahovo ob 11. uri 54 minut) bosta povezali glavne dele okraja z glavnim progom na Ljubljano.

H.

OKRAJNO PRVENSTVO »MED DVEMA OGNJEMA« V POSTOJNI

Nedavno je bilo v Postojni okrajno prvenstvo v igri med dvema ognjemeta med dijaki nižjih gimnazij. Med pionirji je zmagala ekipa iz Ilirske Bistrice, žensko prvenstvo pa so osvojile postojanske mižješolke. Tekmovanje je organizirala postojnska gimnazija.

Šmarje

Preteklo nedeljo bi morala biti v Šmarjah nogometna tekma med domačim moštvom in Padno. Kljub slabemu vremenu so se igralci Padne ob dolodenem času povajili na igrišče, v moštvu Šmarčanov pa so manjkali kar štiri igralci. Vsekakor bi želili, da se taki dogodki ne ponavljajo več, kajti mečejo zelo slabo luč na šmarske športnike. Tekmo so izgubili brez borbe Šmarčani z rezultatom 3:0 p.f.

SPORTNE VESTI

Tradicionalna nogometna tekma med Partizani in Crveno zvezdo, ki je bila 1. maja pred 40.000 gledalcem v Beogradu, se je končala z zmago Partizana z rezultatom 4:3. Najboljšo igro sta pokazala Mitič in Žebec.

xxx

Na lahkoatletskem mitingu v Beogradu je Peter Šegedin pretekel 3000 m z zaprekmami v času 8,45,6 in postavil drugi najboljši čas na svetu v tej disciplini. Beograjski lahkoatlet Ottenheimer pa v teknu na 1.500 metrov postavil najboljši letosnjki čas v tej disciplini in sicer 3,51,2.

xxx

Olimpijske igre leta 1956 bodo po sklep mednarodnega olimpijskega odbora v Melburnu v Avstraliji. Avstralci so namreč garantirali, da bodo v pravem času organizirali vse potrebno za izvedbo olimpiade. Predstavnik olimpijskega odbora Sovjetke zveze je zaprosil, da bi bile

olimpijske igre 1960 leta v Moskvi. Tržačani. Krožno progo Semedela-Koper so moral vozači manjših kategorij prevoziti petkrat, vozači večjih kategorij pa desetkrat. Najboljši čas dneva je postavil Leo Ponikvar (Ljubljana), ki je nastopil v kategoriji 500 kub. cm in dosegel povprečno brzino 95,5 km na uro. Dober čas je postavil tudi Tržačan Pietro Ostumi v kategoriji 125 kub. cm s povprečno brzino 94,7 km na uro.

V revanžni tekmi je koprsko Aurora na svojem igrišču premagala moštvo Jadran iz Dekanov s 5:1 in se tako revanžirala za poraz v Dekanih.

Najmlajši člani »Partizana« na Pivki

BARBA VANE PRAY...

Zopet se oglašam z novicami živ, zdrav in cel. Bil sem namreč zelo v v skrbbeh, če bom ob tolikih skoršah, dirkah, tekmacih, obhodih, pregačah, »čirkuših«, »partidah« in levjih atletikah še stal cel. Moje kosti so že zelo stare in ne vzdržijo več takih »sfatik«, kot so me »stokalec za prvi maj. Pa ne samo to. Ker sem kolikor toliko kulturni človek, sem prebral vse židne lepake po Kopru in okolici, da bi mi ja ne ušla kakša skoršad. Med drugimi sem biral tudi naslednje:

... 2. maja: ob 13. uri — odhod motornih koles za dirke na kronometer Koper, Buje, Koper...

Vidiš, Vane, sem dejal, to je res naravnost sijajna propaganda. Tako me je navdušila, da sem jo med prvim ubral — na dvonozni kronometer — in prisel prvi v Buje. Tam sem čakal in čakal, da bodo »prišli kronometristi«, pa jih ni bilo. Ves žalosten sem pred zadružnim domom zapel tisto ganljivo narodno:

»A njega od nikoder ni...« in odšel v Sečjole, kjer me je tovariš Brencič že od daleč pozdravljal: »Sem hodi, Vane, imam nekaj zate. Naša kmetijska zadruga ima v svojih poslovnicalih v Šempetu, na Križišču in v Gorgu nameščene ljudi, ki zaajo samo italijanski jezik, Šempeter in Križišče sta popolnoma slovenski vasi, v Gorgu pa so Italijani in Slovenci.«

Jest Vane vem, da velja pri nas dvojezičnost in se tega tudi »šaldoc držim. Zakaj se drugi ne, pa ne vem. Jest se znam zelo lepo pridušat po slovensko, jen »čakolame pa »heštejiamo«, če je treba tudi po italijansko, to pa s takim ognjem, da takoj pripeljijo skupaj vsi papčeževi svetniki in De Gasperijevi hudiči in se vpičijo mene skregajo, kdo me bo.

Ker sem bil od »sfatik« že kar poseten »šmartranu«, sem se hotel v če se boš naučil, kako ukrotiti Juco.

PRIMORSKI SREDNJEŠOLCI SO SE POMERILI V ODBOJKI

26. aprila je bilo v Postojni primorsko srednješolsko prvenstvo v odbojki, katerega so se udeležili tolminski učiteljiščniki, gojenici idrijske rudarske šole, idrijski višji ter nižji gimnaziji ter dijaki postojnske višje gimnazije. Igrali so po točkovnem sistemu. Prvo mesto so si nadmočno priborili Postojnčani, ki so premagali vse svoje nasprotnike.

Telovadna akademija „Partizana“ na Pivki

Po občnem zboru »Partizana« na Pivki se je društvo zelo razgibalo.

RADIO · OGLASI · OBJAVE

Najvažnejši sporedi od
9. V. do 15. V. 1953:

SOBOTA, 9. V.: 14.20: Obzornik: A. Krajger: Ivan Cankar in Primorje; 18.15: L. M. Škerjanc: Koncertino za klavir in orkester; 18.30: Morja široka cesta; 18.45: Dalmatinske narodne, poje skupina Dalmatinov ob spremiljavi mandolin; 21.00: Vesela sobota v zabavi in glasbi. **NEDELJA, 10. V.**: 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja: Rožica ter pogovor s pionirji; 13.45: Glasba po željah; 15.00: Od Triglava do Jadran: Po Primorski v besedi in glasbi; 18.15: Jurina in Franina; 18.30: Koncert pevskega zborna »Straža« iz Plavij p. v. Guština Brajnika. **PONEDELJEK, 11. V.**: Koncert orkestra JLA iz Portoroža p. v. J. Jankovića; 11.30: Žena in dom; 17.30: Srbske, dalmatinske in bosanske narodne pesmi; 18.15: Pester večerni spored popularne glasbe: arije, boleti in suite. **TOREK, 12. V.**: 14.30: Iz športnega sveta; 14.40: Domači zvoki; 17.30: Francoske narodne pesmi; 17.40: Iz opernega sveta; 18.15—45': v veseljem ritmu — izvajajo solisti in ansambl zabavne in plesne glasbe; 20.00: G. Donizetti: Don Pasquale »komična opera v 3. dejanjih; 22.00: Lahkih nog naokrog. **SREDA, 13. V.**: Koncert operne glasbe; 11.30: Šolska ura: Mladinska dela Dragotina Ketteja; 14.30: Kulturni razgledi; 14.40: Domači zvoki; 18.15: Radijski festival 1953: 400 let jugoslovanske glas-

be — Academia Philharmoniconum do Glasbene Matice; 20.30: Pojeta pevska zborna »Slavček« iz Trbovelj in »Svoboda« iz Zagorja; 21.00: Z knjižne police; 21.30: Igral veliki zabavni orkester Radia Ljubljana s svojimi solisti; 21.00: Plesni motivi. **ČETRTEK, 14. V.**: 14.30: Po svetu okrog — A. Dvorak: Slovanski plesi; 18.40: Koncert slepega pianista G. Devetaka. **PETEK, 15. V.**: 11.30: Emisija za djecu; 14.40: Domači zvoki; 15.00: Šolska ura: Mladinska dela D. Ketteja (ponovitev); 21.00: Slušna igra: J. Jurčič: Sosegov sin.

xxx

BABIĆ SILVANA od Franca in Gunjač Ivane, roj. 26. 12. 1933. v Babičih, stanovali isto tam št. 36, je izgubila osebno izkaznico št. 23182/18170, izdano od občinskega ljudskega odbora Marezige in jo razglasila za neveljavno.

ETKO TURK od Andreja in Marije Cunja iz Sv. Antona št. 14 je izgubil v Kopru osebno izkaznico št. 29743/19729 izdano od Ljudskega odbora občine Dekani in jo razglasila za neveljavno.

KOMISIJA ZA LIKVIDACIJO Kmečkih delovnih zadrug: Kampel-Salara, Vanganel, Babiči, Marezige, Pomjan, Čežari-Pobegi, Saredo in Sv. Lucija obvešča vse upnike in dolžnike omenjenih KDZ. da prijava svoje terjave ali obveznosti likvidacijski komisiji pri Okrajni zadržbi poslovni zvezci v Kopru v roku 15. dni.

POSEBNA ŠTEVILKA

„Tovariša“

pozvečena koprskemu okraju in našemu morju izide 29. maja

Naročite jo pravočasno, ker je naklada omenjena, Uprava »Tovariša«, Ljubljana, Kopitarjeva 2

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR KOPRSKEGA OKRAJA obvešča svoje članice, da bo prihodnja redna pevska vaja v soboto, 9. maja t. l. v Glasbeni šoli v Kopru od 15. do 22. ure.

Za prevoz po končani vaji je prekrbljeno.

Odbor.

Rešitev križanke iz prejšnje številke

Vodopavno: 1. Gradnik, 6. et., 7. na, 8. vrt, 10. Igo, 12. ata, 14. Dolinar, 16. Damis, 17. Širem, 19. om, 20. le 21, nad, 23. boč, 24. era, 26. ekstrum, 29. ak, 30. ar, 31. Ela, 32. maj, 34. pi, 36. za, 37. pogrom, 28. os, 39. ud, 41. balansa.

Navpično: 1. geoid, 2. rt, 3. dar, 4. in, 5. katar, 8. volar, 9. tanin, 11. godina, 13. Tasilo, 15. imej, 17. sonce, 18. nečem, 22. deska, 23. baram, 25. nt, 27. Kalipsa, 28. Erazmus, 31. ep, 33. ja, 35. igra, 38. Ob, 40. da.

ZA DOBRO VOLJO

RESITEV

»Tovariš režiser, danes ne moremo igrati »Othelad« ker nam je zmanjkal črnega globinca.«

»Potem vzemite rumenega in igrali bomo »Mikada!«

V BANKI

»Kje je prosim blagajnik?«
»Sej je ven.«
»Se skoraj vrne?«

»To je odvisno od policije, ki ga lovi.«

PRAKТИČNA ZAHTEVA

»Vi ste čarovnik, ali ne? Videl sem vas včeraj v kabinetu, kako so vašo zapoved izginjale ure, dělnnice in živi kunci. Prosím vas, zapovězte, naj izgine tudi tale bradavica na mojem nosu!«

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiskařskarna Jadran v Kopru.
Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštní predel 2 — Številka tekočega ráčuna pri Narodni banki v Kopru 657-T-162. Letna naročnina 500 din. polletna 250 din. in četrtletna 130 din.